

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jakub Verlík

**Teorie uznání státu jako subjektu mezinárodního
práva**

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Teorie uznání státu jako subjektu mezinárodního práva vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Londýně 20. května 2015

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce JUDr. Pavlu Burešovi, Ph.D., D.E.A. za odborné vedení, cenné rady a připomínky a vstřícné a ochotné jednání. Dále můj vděk patří zaměstnancům Britské knihovny za ochotu při sehnání původně nedostupné literatury a v neposlední řadě své rodině za podporu během náročného studia.

Obsah

1. Úvod	5
2. Pojem uznání	7
2.1 Právní vymezení	7
2.2 Objekty uznání.....	8
2.2.1 Uznání státu	9
2.2.2 Uznání vlády	9
2.3 Účinky uznání státu	10
2.3.1 Konstitutivní teorie.....	10
2.3.2 Deklaratorní teorie	12
2.3.3 Zhodnocení.....	13
2.4 Uznání de iure a de facto	14
2.5 Způsoby vyjádření uznání.....	15
2.6 Předčasné uznání	16
2.7 Podmíněné uznání.....	18
2.8 Stažení uznání.....	18
2.9 Retroaktivita uznání	20
3. Vývoj praxe států v oblasti uznání.....	21
4. Neuznání ve smyslu povinnosti neuznat	24
4.1 Stimsonova doktrína	24
4.2 Povinnost neuznat nezákonnou situaci.....	25
4.2.1 Rhodesie	26
4.2.2 Namibie	27
4.2.3 Bantustány	28
4.2.4 Okupace Palestinských území Izraelem	28
4.2.5 Severokyperská republika	29
4.2.6 Zhodnocení.....	29
5. Uznání a Organizace spojených národů	31
5.1 Kolektivní uznání a OSN	32
5.2 Povinnost neuznat v rezolucích orgánů OSN	34
6. Právní účinky uznání.....	36
6.1 Stání před národními soudy	37
6.2 Stání před mezinárodními soudy	38
6.2.1 Mezinárodní soudní dvůr	38
6.2.2 Mezinárodní trestní soud	40

6.3 Zhodnocení.....	42
7. Postavení států s omezeným uznáním v rámci mezinárodního společenství.....	43
7.1 Vymezení.....	43
7.2 Zásada územní integrity v souvislosti se státy s omezeným uznáním	46
7.3 Důsledky neuznání v otázkách bezpečnosti.....	47
7.4 Cesta za získáním mezinárodního uznání.....	48
7.5 Spolupráce mezinárodního společenství se státy s omezeným uznáním	49
7.6 Kosovo	51
7.6.1 Stručný historický exkurz.....	52
7.6.2 Je Kosovo případem Sui Generis?	52
7.6.2.1 Status Kosova v Rámci Jugoslávie	53
7.6.2.2 Porušování lidských práv.....	53
7.6.2.3 Prozatímní správa OSN.....	54
7.6.2.4 Zhodnocení.....	54
7.6.3 Poradní posudek MSD	54
7.6.4 Kosovo jako precedent.....	56
8. Závěr	59
Seznam literatury	61
Shrnutí.....	69
Klíčová slova	69

1. Úvod

Stát je v centru pozornosti mezinárodního práva jakožto hlavní aktér mezinárodních vztahů. Jeho práva a povinnosti, oprávnění a odpovědnost jsou jasně definována mezinárodně právní doktrínou. A přesto vznik a zánik státu je obestřen právní nejistotou. Stále není jasné, jestli vznik státu je otázkou faktu nebo práva,¹ zda postačuje naplnění určitých faktických kritérií či je nutné i prohlášení mezinárodního společenství, že tyto kritéria byly naplněny. Uznání jakožto principiální právní nástroj užívaný k určení státnosti zůstává nezmapován. Mezinárodněprávní věda se sice zabývá důsledky uznání a zkoumá, zda má účinky konstitutivní povahy či spíše deklaratorní, nicméně čelní představitelé států raději preferují ponechat tuto otázku v mezích mezinárodní politiky, než ve sféře práva.²

Když v roce 1949 Komise pro mezinárodní právo ve spolupráci s Herschem Lauterpach vytyčila čtrnáct témat vhodných ke kodifikaci a „*Uznání států a vlád*“ jako jediné z těchto témat nebylo doposud komisí adresováno. Komise se v souladu s přáním Šesté Komise Valného Shromáždění Spojených Národů opatrně vyhla této problematice s odůvodněním, že se jedná o příliš politickou otázku.³ Opětovně v roce 1996 navrhl James Crawford Komisi ke zvážení problematiku státnosti, návrh nebyl přijat.⁴ Tato praxe jasně dokazuje nezáměr států na nalezení jednotného právního rámce. Bylo by chybné vnímat uznání jako magický nástroj sloužící k vytvoření státu, nebo konsolidaci státnosti entity, která nenaplnuje základní znaky státu. Ale i navzdory tendencím které se snaží uznání ochudit o jeho právní stránku je nutno tento institut vnímat jako významnou součást mezinárodního práva, který má svou roli ve vztazích mezi členy mezinárodního společenství.

Cílem této práce je posouzení postavení institutu uznání v současném mezinárodním právu. Na následujících řádcích se pokusíme dokázat, že uznání není jen politickým nástrojem, ale plnohodnotným institutem mezinárodního práva, jehož významné právní účinky dopadají jak do sféry státu uznávajícího tak uznaného a že v určitých případech je diskrece států při udělování uznání omezena normami obecného mezinárodního práva.

¹ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, 870 s. 2

² DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 23

³ Tamtéž

⁴ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, 870 s. 857

Aktuálnost problematiky uznání dokládá bezpočet případů uznání a neuznání nových státních útvarů za posledních 20 let a to včetně nedávné Ruské anexe Krymu a vzniku separatistických entit na východě Ukrajiny.

Ke splnění těchto cílů budou využity především metody analýzy, syntézy a indukce, s jejichž pomocí budou zkoumány jednotlivé případy současné praxe států a dalších subjektů mezinárodního práva v oblasti uznávání.

Práce je systematicky členěna do jednotlivých kapitol. V teoretické části bude nejprve věnována pozornost samotnému vymezení pojmu uznání a jeho právnímu zakotvení. Dále rozebereme jednotlivé objekty, vůči kterým uznání směřuje. Nemalá část teoretické sekce se bude zabírat definicí účinků uznání a analýze jednotlivých teoretických škol, včetně jejich zhodnocení. V Praktické části nejprve rozebereme povinnost neuznat nezákonnou situaci a pomocí rozboru rezolucí orgánů OSN se pokusíme potvrdit, zda je tato povinnost součástí obecného mezinárodního práva. Pozornost bude také věnována problematice kolektivního uznání ve spojení s OSN. V další části budeme zkoumat právní účinky uznání, které působí jak vůči uznávajícímu, tak i uznanému státu. V rámci této části budeme věnovat pozornost zejména přístupu neuznaného státu k mezinárodním soudům. Závěrečná kapitola se věnuje složitému vztahu a postavení států s omezeným uznáním v rámci mezinárodního společenství. V této části provedeme analýzu možných důvodů směřujících k neuznání, rozebereme bezpečnostní otázky, které souvisejí s neuznanými státy a v neposlední řadě se budeme věnovat náznakům možné spolupráce mezinárodního společenství s těmito státy. V Závěru práce rozebereme stále aktuálnímu případ Kosova, které i 7 let po vyhlášení nezávislosti vyvolává vášně. V rámci této části budou adresovány otázky týkající se *sui generis* povahy Kosovského případu, prostor je také věnován možným implikacím poradního posudku MSD vydaného ve věci Kosova. V samotném závěru se pustíme do zhodnocení hlavní teze této práce, spočívající v posouzení postavení institutu uznání v rámci mezinárodního práva.

2. Pojem uznání

Uznání, jak už bylo nastíněno v úvodu je komplikované téma. Na jedné straně je uznání vnímáno jako institut mezinárodního práva, ale na straně druhé je řízeno politickými zájmy.⁵ Slovy Hersche Lauterpachta:

„V mezinárodním právu je jen málo odvětví, které se těší většímu zájmu a významu pro právo národů než otázka uznání státu, a přesto v rámci mezinárodních vztahů, neexistuje jiná problematika, ve které by se právo a politika zdály býti úžeji propojeny.“⁶

Velká část představitelů právní vědy vnímá uznání jako institut mimo sféru mezinárodního práva. Lauterpach ve své monografii *„Uznání v mezinárodním právu“*, tento názor odmítá s odkazem na praxi států, ze které je možno extrahovat právní principy, které jsou schopny všeobecné aplikovatelnosti.⁷ Teze, že uznání je čistě otázkou politickou, se těší podpoře na základě tvrzení, že vznik státu je otázkou faktu a ne práva.⁸ Podle toho pohledu vznik státu a jeho uznání jinými státy probíhá v právním vakuu. Neexistují zde žádné aplikovatelné právní normy, jen existence faktu a politického uvážení, kterými se státy řídí při posuzování státnosti nového státu. Tuto teorii můžeme bez sebemenších problémů aplikovat v situacích, kdy nové státy vznikají na základě rozpadu, sloučení či secese se souhlasem mateřského státu. V situacích kdy souhlas mateřského státu není dán a jedná se o případ vzniku státu mimo koloniální kontext již odpověď tak jednoznačná není.

Otázka uznání byla latentní od rozpadu Sovětského Svazu a Socialistické federativní republiky Jugoslávie na počátku devadesátých let až do února 2008, kdy byla vyhlášena nezávislost Kosova. Uznání Kosova jako suverénního státu vyvolalo kontroverzi mezi několika desítkami států, které uznání odporovaly. Stejný odpor následně vyvolalo uznání Abcházie a Jižní Osetie Ruskou Federací téhož roku. Není náhodné, že všechny výše zmiňované státy vznikly na základě secese, bez souhlasu mateřského státu.

2.1 Právní vymezení

Pro další zkoumání problematiky uznání je nezbytné začít právním vymezením toho institutu. V rámci partikulárního mezinárodního práva nalezneme definici uznání

⁵ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 1

⁶ Tamtéž

⁷ Tamtéž s. 3

⁸ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 37

v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států přijaté v roce 1933. Článek 6. úmluvy říká: „Uznání státu pouze značí, že uznávající stát akceptuje osobnost druhého a to se všemi právy a povinnostmi stanovenými mezinárodním právem. Uznání je konečné a neodvolatelné“⁹. Je nesporné, že znění tohoto článku bylo silně ovlivněno deklaratorní teorií uznání státu.

Další definici nalezneme v rezoluci Uznání nových států a nových vlád Institutu de Droit International: „Uznání nového státu je volní akt, v rámci kterého jeden nebo více států bere na vědomí existenci lidské společnosti, která je politicky organizovaná v rámci vymezeného území, nezávislá na všech ostatních existujících státech, schopná dodržovat ustanovení mezinárodního práva a jejímž prostřednictvím prokazují ochotu pokládat ji za člena mezinárodního společenství.“¹⁰

V roce 1991 byla Radou Evropského Společenství ustanovena Arbitrážní komise mírové konference o bývalé Jugoslávii. Tato komise v odborné literatuře označovaná jako Badinterova komise se ve svém 10. posudku vyjádřila k otázce uznání ve smyslu: „Uznání je v podstatě chápáno jako volní akt, který mohou státy činit, kdy chtějí a způsobem jakým samy chtějí, za předpokladu, že je v souladu s kogentními normami mezinárodního práva.“¹¹

Akt uznání má tedy tři charakteristické prvky, je jednostranný, bere na vědomí existující situaci a jeho autor má v úmyslu uznáním vytvořit konkrétní právní následky ve vztahu k uznávané entitě.

2.2 Objekty uznání

I přesto, že se tato práce věnuje primárně uznání státu, je nutno zmínit, že státy nejsou jediné objekty, vůči kterým uznání směřuje. Hersch Lauterpach ve své monografii rozlišuje mezi uznáním státu, vlády, bojující strany a národně-osvobozujícího hnutí.¹² V rámci této podkapitoly se vzhledem k rozsahu a zaměření naší práce se kromě uznání státu, budeme dále věnovat pouze uznání vlády, které s tématem úzce souvisí.

⁹ *Montevideo Convention on the rights and duties of states* [online]. ilsa.org [cit. 10. března 2015] Dostupné na <<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>>

¹⁰ INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements. A- Nouveaux Etats* [online]. idi-ill.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.idi-ill.org/idiF/resolutionsF/1936_bru_x_01_fr.pdf>

¹¹ EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No 10* [online]. pf.uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1_10.pdf>

¹² LAUTERPACH, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, 504 s.

2.2.1 Uznání státu

Jak už bylo uvedeno výše, uznání státu představuje nejvyšší formu uznání, na jejímž základě uznávající stát bere na vědomí existenci státu jako suveréna v rámci mezinárodního společenství. Skutečnosti, na základě, kterých státy rozhodují o uznání jiného státu jako sobě rovného, by měly v ideálním případě být obecně akceptované znaky státnosti, kterými jsou stálé obyvatelstvo, vymezené území, efektivní vláda a výkon státní moci na daném území a způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy. V dalších kapitolách si rozebereme aktuální praxi států, ze které zjistíme do jaké míry je tato ideální teorie státu praktikována.

2.2.2 Uznání vlády

Jedním z kritérií pro uznání státu je efektivní vláda implikuje, že rozhodnutí uzнат nový stát v sobě obvykle zahrnuje uznání vlády. Oba koncepty se na první pohled zdají obdobné, ale uznání vlády se od uznání státu odlišuje. Otázka uznání vlády se obvykle otevírá v případech, kdy změna vlády proběhla neústavně. Kritériem pro uznání vlády je její efektivní kontrola nad územím státu, která není jen dočasná.¹³

Efektivní kontrola území je běžným kritériem pro uznání vlády, ale nejedná se o jediný přístup. Nejznámější je Tobarova doktrína¹⁴, která klade důraz na povinnost vlád dodržovat zásady demokracie a právního státu. Podle této doktríny by neústavní změny vlád, měly být uznány mezinárodním společenstvím jen v případech, kdy jsou tyto změny potvrzeny místním obyvatelstvem ve svobodných volbách. Tato doktrína byla používána USA ve střední Americe s cílem zajistit stabilitu regionu.¹⁵

Ve druhé polovině dvacátého století můžeme pozorovat odklon od institutu uznání vlády. Od roku 1965 Francie a Belgie neuznávají vlády, ale pouze státy. Tento přístup později přijaly i další státy jako Velká Británie¹⁶, Kanada a Austrálie.¹⁷

¹³ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 446

¹⁴ Pojmenovaná podle ministra zahraničních věcí Ekvádoru Carlose Tobaru

¹⁵ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 458

¹⁶ Velká Británie v roce 1980 prohlásila, že už nebude uznávat vlády, ale pouze státy. Důvodem této změny byl fakt, že VB vnímá uznání jako souhlas s jednáním vlády a v případech, kdy dochází např. k porušování lidských práv, se tento souhlas nejeví jako vhodný

¹⁷ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 458

2.3 Účinky uznání státu

Otázka účinků uznání státu, respektive nově vzniklých entit, které samy sebe nazývají státy, je charakteristická přes jedno století trvajícím „*velkou debatou*“¹⁸ mezi akademiky zastupující konstitutivní a deklaratorní školu. Vzniká stát na základě jednostranného aktu uznání, nebo je stát státem čistě proto, že splňuje kritéria státnosti?

Dlouhotrvající teoretická debata byla akademiky kritizována jako neúčinná a někteří autoři jí dokonce označují za obsoletní.¹⁹ Ovšem posouzení otázky účinků uznání je významné ve smyslu, že s konstitutivní či deklaratorní teorií se pojí odlišné právní následky, obzvláště v kontextu kolektivního neuznání.

Jak si ukážeme na následujících řádcích, konstitutivní ani deklaratorní teorie dostatečně nevysvětlují vznik státu.

2.3.1 Konstitutivní teorie

Podstatou konstitutivní teorie uznání státu je, že stát se stává subjektem mezinárodního práva až na základě aktu uznání, který mu přisuzuje práva a povinnosti. Slovy Lassy Oppenheima „*Stát je a stává se osobou mezinárodního práva (subjektem) jen a pouze na základě uznání*“²⁰. Podle dalšího významného představitele konstitutivní školy Hersche Lauterpachta, je „*uznání konstitutivní v tom smyslu, že je rozhodné pro vznik mezinárodní právní subjektivity státu a práv, které jsou s ní spojovány.*“²¹ Tato teorie vychází z právního pozitivismu, který vnímá souhlas jako základ mezinárodního práva.²² Entita se může stát státem jen a pouze se souhlasem stávajících států.

Hlavním nedostatkem této teorie je fakt, že dává vzniknout situacím, kdy stát (entita) je státem v očích státu, který ho uznal, ale není státem ve vztahu ke státu, který ho zatím neuznal nebo ho uznat odmítá. Státnost entity se tedy stává relativním, jelikož existuje a zároveň neexistuje. Například Abcházie by podle konstitutivní teorie byla státem ve vztahu k Rusku a dalším šesti státům, které ji uznávají a zároveň ve vztahu k ostatním státům by státem nebyla.

¹⁸ TALMON, Stefan. The constitutive Versus the Declaratory Theory of Recognition: Tertium Non Datur? *British Yearbook of International Law*. 2004, roč. 75, č. 1, s. 101-181.

¹⁹ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, s. 16

²⁰ OPPENHEIM, Lassa, Arthur WATTS. *Oppenheim's international law*. 9th ed. New York: Longman, 1996, s. 125

²¹ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 75

²² Tamtéž, s. 38

H. Lauterpach se pokoušel o odstranění tohoto nedostatku konstitutivní teorie tvrzením, že státy mají povinnost uznat entity, které splňují kritéria státnosti. Dle jeho názoru nejsou státy oprávněny sledovat výhradně své národní zájmy, ale v systému mezinárodního práva, které postrádá centrální autoritu, státy jednají jako jeho orgány a svými akty mezinárodní právo administrují. Taková rozhodnutí států tedy musí mít konečné právní důsledky.²³ Ve skutečnosti ale Lauterpachova tvrzení nejsou praxí států podporována. Státy se necítí býti vázány povinností uznat entity, které splňují kritéria státnosti a jejich jednání jsou spíše ovlivňovány politickou realitou. V případě *Madzimba-Muto v. Lardner-Burke*, který se týkal vyhlášení nezávislosti Rhodesie, se předseda Nejvyššího soudu Beadle vyjádřil ve smyslu, že Spojené Království spolu s dalšími státy neaplikují Lauterpachovu idealistickou teorii uznání, která musí vždy spočívat na objektivních skutečnostech, ale namísto toho jsou to politické motivy, které mohou mít nakonec rozhodující váhu.²⁴

Nabízí se také další otázky, na které konstitutivní teorie nedokáže uspokojivě reagovat. Kolik států musí entitu uznat jako stát, aby se stala rovnocenným členem mezinárodního společenství? K dnešnímu dni bylo Kosovo uznáno 110-ti státy,²⁵ počet těchto uznávajících států převyšuje polovinu všech suverénních států, ale i přesto je Kosovo stále považováno za stát s omezeným uznáním.²⁶ Dále z praxe států nevyplývá žádný důkaz, který by naznačoval, že státy považují území neuznaného státu za terra nullius, což implikuje existenci subjektu, který vykazuje znaky státnosti.²⁷

Nejvýznamnějším argumentem v neprospěch konstitutivní teorie je skutečnost, že neuznaný stát nemá dle této teorie žádná práva a povinnosti tváří v tvář státům, které ho odmítly uznat. Ve vztahu k těmto státům se tedy podle této teorie neaplikují normy *ius cogens*. Takový stát by nepožíval ochrany, které mezinárodní právo zaručuje státům, takže by se na něj nevztahoval zákaz užití síly a tento institut by mohl být využit například pro vynucení uznání.²⁸ Ve skutečnosti tento následek není reálný²⁹. Velká část arabských států

²³ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 6

²⁴ *Madzimba-muto v. Lardner-Burke 1968* [online]. [bailii.org.uk](http://www.bailii.org/uk/cases/UKPC/1968/1968_18.html) [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.bailii.org/uk/cases/UKPC/1968/1968_18.html>

²⁵ *Who recognized Kosovo as independent state?* [online]. [kosovothankyou.com](http://www.kosovothankyou.com) [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.kosovothankyou.com/>>

²⁶ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 60

²⁷ WORSTER, William. Law, Politics and The Conception of The State in State Recognition Theory. *Boston University International Law Journal*. 2009, roč. 27, č. 1, s. 116-168.

²⁸ V případě separatistických hnutí, které v rámci vnitrostátního konfliktu bojují vůči mateřské vládě se zásada zákazu užití síly neuplatňuje

²⁹ Absence praxe ukazuje, že toto pravidlo v podstatě neexistuje

odmítá uznat Izrael, ale i přes to akceptují, že mají vůči Izraeli právní povinnosti a obdobně Izrael uznává, že má povinnosti vůči státům, které ho neuznávají.³⁰

2.3.2 Deklaratorní teorie

Projevem změny z tradičního mezinárodního práva na současné je vznik deklaratorní teorie, která reaguje na zjevné nedostatky a logické mezery konstitutivní teorie. Podle deklaratorní teorie je uznání pouhou akceptací již existující situace.³¹ Entita se stává státem v momentě, kdy naplní určitá kritéria, často označována jako Montevidejská kritéria. Tato kritéria jsou odvozena z Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech států z roku 1933 a jsou jimi stále obyvatelstvo, vymezené státní území, efektivní vláda a schopnost vstupovat do vztahů s dalšími státy.³² Uznání není nutné pro vytvoření mezinárodní subjektivity, slouží pouze jako osvědčení samotného faktu existence státu. Stát může existovat, aniž by byl uznán. Jestliže fakticky existuje, má právo, aby s ním ostatní státy zacházely, jako by byl stát i když ho jako stát samy neuznaly.³³

Tento postoj se těší oblibě většiny mezinárodně právních vědců.³⁴ Výše zmíněná Badinterova komise se ve svém prvním posudku vyjádřila: “Existence, nebo neexistence státu je otázka faktu, účinky uznávacího aktu jiného státu jsou čistě deklaratorní.”³⁵

Část autorů, kteří patří mezi zastánce deklaratorní teorie, přiznává, že uznání státu může mít v jistých případech konstitutivní účinky. V zejména v situaci kdy nově vzniklá entita tvrdí, že naplňuje podmínky státnosti a tedy je státem, ale ve skutečnosti tato kritéria naplňuje pouze z části, akt uznání třetím státem může pomoci změnit názor dalších států, které s uznáním váhají.³⁶ Příkladem tohoto přístupu je uznání Bosny a Hercegoviny a její přijetí do OSN v době, kdy s velkou pravděpodobností nenaplnovala kritéria státnosti.³⁷

³⁰ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 47

³¹ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 369

³² *Montevideo Convention on the rights and duties of states* [online]. ilsa.org [cit. 10. března 2015] Dostupné na <<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>>

³³ WALDOCK, Humphrey. *Law of Nations*. Oxford: Oxford Clarendon Press, 1967, s.139

³⁴ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 50

³⁵ EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No.10* [online]. pf.uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1_10.pdf>

³⁶ CHATMAN HOUSE. *Recognition of States: the Consequences of Recognition or Non- Recognition in UK and International Law* [online]. chatmanhouse.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf>

³⁷ WORSTER, William. Law, Politics and The Conception of The State in State Recognition Theory. *Boston University International Law Journal*. 2009, roč. 27, č. 1, s. 116-168.

Nicméně i deklaratorní teorie má své mezery. Faktická kritéria obsažená v Montevidejské úmluvě se zdají býti objektivní, v praxi je posuzováno, zda byla tato kritéria naplněna v diskreci uznávajícího státu.³⁸

Dalším nedostatkem je fakt, že Montevidejská kritéria již nejsou jedinými požadavky státnosti. Objevily se návrhy, že uznání by mělo být uděleno jen státům, které vznikly v souladu s právem národů na sebeurčení, jsou demokratické a respektují lidská práva. Jestliže státy prohlašují, že uznají jen takové státy, které budou naplňovat i tato kritéria, znamená to, že státy tato kritéria vnímají jako dodatečná kritéria státnosti.³⁹

Zhroucené státy, tedy státy, které jsou ve stavu anarchie a tento stav není pouze dočasný, bez vlády nenaplnují kritérium efektivní vlády a schopnost vstupovat do vztahů s dalšími státy. Na základě deklaratorní teorie tedy *ipso facto* přestanou existovat, zmizí bez nutnosti jakékoliv aktu neuznání. Ve skutečnosti tomu tak není, jednou nabytá mezinárodní subjektivita se nedostatkem efektivní vlády neztrácí. Státní praxe tento názor potvrzuje. Mezi lety 1991 a 2000 Somálsko nemělo žádnou vládu a bylo ve stavu anarchie. Přesto žádný stát, či mezinárodní organizace nenaznačila, že Somálsko přestalo existovat. Naopak po celou dobu zůstalo členem OSN. Možným vysvětlením této situace je, že existence Somálska byla udržována při životě uznáním.⁴⁰ Tato praxe tedy potvrzuje, že jednou nabytá státnost se ani v případě dlouhodobě neefektivní vlády neocitne v ohrožení.

Navíc současná praxe mezinárodního společenství vůči neuznaným státům spočívající v ignoraci jejich existence a uplatňování mezinárodní izolace, odpovídá spíše přístupu konstitutivní teorie, která na neuznaný stát hledí jako by neexistoval. Je tedy zřejmé, že ani deklaratorní teorie dostatečně nereflektuje současnou praxi států.

2.3.3 Zhodnocení

Jak vyplývá z výše prezentovaných argumentů, ani jedna z teorií uspokojivě nevysvětluje vznik státu. Konstitutivní teorie ve své extrémní podobě dává státům absolutní pravomoc vytvořit stát pomocí uznání. A vede k situacím, kdy stát je státem pouze v očích uznávajícího státu a vůči státům, které ho neuznaly, nemá žádná práva a povinnosti. Je zřejmé, že konstitutivní teorie postrádá jasná normativní pravidla, která by zabránila arbitrárnímu udělování uznání.

³⁸ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 49

³⁹ Tamtéž s. 50

⁴⁰ KREIJEN, Gerhard. *State Failure, Sovereignty and Effectiveness: Legal Lessons from the Decolonization of Sub-Saharan Africa*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2004, s. 355

Deklaratorní teorie se nicméně také jeví jako problematičtější. Problémem je přílišný důraz kladený na Montevidejská kritéria i přes jejich zjevnou vágnost. Názor, že stát může v rámci mezinárodního společenství existovat bez jediného uznání, je s ohledem k praxi států absurdní. Stejná výtka směřuje k zániku státu z důvodu nesplnění kritérií státnosti bez stažení uznání.

Hlavním problémem obou teorií je tedy fakt, že neberou dostatečně v úvahu státní praxi, která je v některých případech ovlivněna politickými zájmy jednotlivých států. Brownlie se k tématu velké debaty mezi konstitutivisty a deklaratoristy staví velmi kriticky a až na výjimky zastává názor, že tato debata nejen že nepřišla s ničím přínosným, ale ve výsledku odvedla právníky od aplikace obvyčejné metody právní analýzy.⁴¹

2.4 Uznání *de iure* a *de facto*

Nejen, že existují různé objekty, vůči kterým uznání směřuje, ale státy v rámci svého volného uvážení využívají i různé stupně uznání. V tomto smyslu rozlišuje právní věda mezi uznáním *de iure* a *de facto*, kde prvně zmíněné je plným druhem uznání, zatímco druhé indikuje nižší stupeň uznání.⁴² V případě uznání *de iure* jde o výslovné uznání nového státu a uznávající stát dává najevo, že chce s novým státem vstupovat do vzájemných vztahů. Uznání *de iure* definuje Institut de Droit International ve své rezoluci o uznávání nových států a vlád:

*“Uznání de iure vyplývá, buď z výslovného vyjádření nebo z praktického činu, zřetelně vyjadřující záměr toto uznání udělit, tedy ustanovení diplomatických vztahů, v případě nedostatku daného vyjádření nebo podobného činu, by uznání nemělo být považováno za udělené“.*⁴³

V literatuře je často citována neodvolatelnost *de iure* uznání. V kapitole týkající se stažení uznání si ukážeme, že praxe států v oblasti mezinárodního práva nám ukazuje opak.

Naproti tomu uznání *de facto* je obecně považováno za dočasné nebo omezené v rámci určitých právních vztahů.⁴⁴ Uznávající stát přistoupí k uznání *de facto* často v případech, kdy nový stát vůči kterému uznání směřuje je sice nezávislý a vykonává efektivní správu svého území, ale v očích uznávajícího státu nevykazuje dostatečnou stabilitu nebo vyhlídky

⁴¹ BROWNLIE, Ian. Recognition in Theory and Practice. *British Yearbook of International Law*. 1982, roč. 53, č. 1, s. 197-211.

⁴² LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 331

⁴³ Institut de Droit International (IDI). *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements. A-Nouveaux Etats, Article premier*. [online] idil-iil.org [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_bru_x_01_fr.pdf>

⁴⁴ tamtéž

dodržování dalších požadavků souvisejících s uznáním se nezdají býti dostatečné. Obecně převažuje názor, že uznání *de facto* samo o sobě neindikuje navázání budoucích diplomatických vztahů. Přesto je uznání *de facto* nutno rozlišit od neformálních jednání s neuznaným státem. Stát může potvrdit faktickou existenci neuznaného státu i bez jeho uznání *de facto* a tím se vyhnout účinkům, kterým akt uznání dává vzniknout na národní úrovni.⁴⁵

Uznání *de facto* předpokládá váhavé hodnocení situace.⁴⁶ V momentě, kdy jsou všechny pochybnosti překonány, bývá obvykle *de facto* uznání nahrazeno uznáním *de iure*. Tento přístup nám v praxi ilustruje *de facto* uznání sovětské vlády Velkou Británií v roce 1921, následované uznáním *de iure* v roce 1924.

Rozdíl mezi uznáním *de facto* a *de iure* také demonstruje rozlišení mezi právní a faktickou suverenitou. Například během španělské občanské války Velká Británie uznávala republikánskou vládu *de iure*, ale postupně, jak boje gradovaly, rozšířila VB uznání *de facto* na jednotky pod velením generála Franka.⁴⁷

De facto uznání je užitečné ve smyslu, že uznávající stát má možnost jednat ve shodě s politickou realitou a přitom si vyhradit čas na posouzení legitimacy nebo udržitelnosti vlády či státu pro případné budoucí uznání *de iure*.

2.5 Způsoby vyjádření uznání

Akt uznání nemusí být vždy nutně vyjádřen ve formě písemné deklarace nebo veřejného prohlášení. Jelikož je uznání založeno na vůli a úmyslu uznávajícího státu, může být vyjádřeno i implicitně specifickými akty. Stejně tak implicitní uznání může být vyvozeno z jednání uznávajícího státu určitým specifickým způsobem. Z těchto důvodů státy obvykle akty směřující vůči dosud neuznaným subjektům doprovázejí vyjádřením, že žádný z těchto aktů nemůže být interpretován jako zakládající jakoukoliv formu uznání. Tato praxe zastávaná například arabskými státy vůči Izraeli nám ukazuje, že bez negativního vymezení, některé jednání může být schopno implikovat uznání. Tak například oficiální dopis gratulující k nabytí suverenity je obecně považován za akt implikující uznání, stejně jako navázání diplomatických vztahů. Na druhou stranu udržování neformálních a neoficiálních vztahů, jako

⁴⁵ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 333

⁴⁶ Tento přístup je připomíná strategii vyčkejme a uvidíme

⁴⁷ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 384

například těch mezi USA a komunistickou Čínou v 60-tých letech minulého století, již uznání neimplikuje.⁴⁸

Mezi jednání indikující implicitní uznání řadí Oppenheim⁴⁹

1. Uzavření bilaterální smluv, které komplexně regulují vztahy mezi těmito dvěma státy (tento případ je diskutabilní jelikož existuje mnoho bilaterálních smluv, ve kterých jsou státy, které se vzájemně neuznávají smluvními stranami. Pro určení zda uzavření takovéto smlouvy implikuje uznání, by bylo nutno zkoumat konkrétní okolnosti).
Formální vyjádření navrhuje navázání diplomatických vztahů.
2. Konzulární exekvatur (Ovšem ne ve všech případech. Britský konzul operuje na Tchaj-wanu, ale Velká Británie uznání Tchaj-wanu vzala zpět.)
3. Podpora nebo hlasování pro přijetí státu do mezinárodní organizace, která má státnost jako jednu z podmínek členství (např. OSN).

Státní praxe zúžila možnost aplikace implicitního uznání jen na pár případů, ve kterých je navíc nutno posoudit všechny relevantní skutečnosti předtím, než můžeme prohlásit, že takový akt nebo jednání indikuje uznání. V případě tak důležitého institutu jakým bezesporu uznání je, státy preferují mít kontrolu plně ve svých rukou a nejsou nadšeny, když je uznání odvozováno ze způsobu jakým jednají.

2.6 Předčasné uznání

Jestliže uznání osvědčuje akt existence státu na základě naplnění objektivních kritérií stanovených Montevidejskou úmluvou, předčasné uznání nastává v případě, kdy uznávaná entita tyto kritéria z části nebo zcela nesplňuje.

Před začátkem 20. století bylo předčasné uznání vnímáno nejen jako nevládný akt, ale bylo považováno za jednání v rozporu se obyčejovým právem.⁵⁰ Mateřské státy viděly uznání odtrženého území třetím státem jako protiprávní intervenci. Tento postoj je podporován autory jako Hall⁵¹ a Lauterpach, který k této problematice uvádí: “Panuje obecná shoda, že předčasné uznání je více než jen nevládný akt, je aktem intervence a mezinárodní

⁴⁸ Tamtéž, s. 385

⁴⁹ OPPENHEIM, Lassa, Arthur WATTS. *Oppenheim's international law*. 9th ed. New York: Longman, 1996, s. 169

⁵⁰ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 11

⁵¹ HALL, Edward. *A Treatise of International Law*. Oxford: The Clarendon press, 1917, s. 105

delikvence⁵². V případě předčasného uznání Panamy Spojenými Státy v roce 1903, byly Spojené státy později donuceny platit reparace Kolumbii.⁵³

Uznání Chorvatska Evropským Společenstvím 15. ledna 1992 se v literatuře často uvádí jako moderní příklad předčasného uznání⁵⁴. Chorvatsko v době uznání a několik let poté efektivně neovládalo jednu třetinu svého území. Navíc Badinterova komise ve svém posudku č. 5 z 11. ledna 1992 uvedla, že Chorvatsko nespĺňuje podmínky ochrany lidských práv a práv menšin v souladu se Zásadami Evropského Společenství o uznávání nových států.⁵⁵ Uznání Bosny a Hercegoviny opět Evropským Společenstvím a Spojenými státy v dubnu 1992, lze také pokládat za předčasné. Od vyhlášení nezávislosti až do uzavření míru v listopadu 1995 vláda Bosny ovládala jednu polovinu svého území. Přesto oba státy byly v rozmezí měsíců od vyhlášení nezávislosti uznány velkou částí mezinárodního společenství a následně přijaty do OSN.

A konečně nejaktuálnější případ se týká Kosova. V době vyhlášení nezávislosti Kosovské orgány nezpochybnitelně neměly efektivní kontrolu nad celým svým územím.⁵⁶ Do dnešního dne Kosovo nemá plnou kontrolu nad srbskou enklávou v Severním Kosovu, která je spravována Srbskem.⁵⁷ Kypr ve svém podání v rámci řízení před Mezinárodním soudním dvorem ve věci Poradního posudku o Kosovu se pustil do zpochybnění naplnění požadavku na efektivní vládu. Podle jeho názoru je správa Kosova závislá na mezinárodní přítomnosti, což jasně demonstruje mise EULEX jejímž úkolem je mentorovat a radit příslušným Kosovským orgánům se správou věcí veřejných a bojem proti korupci.⁵⁸ I přes tyto zjevné nedostatky v oblasti efektivní vlády a kontroly území bylo Kosovo v prvních dvou měsících své existence uznáno více než 30-ti státy.⁵⁹

⁵² LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 9

⁵³ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 38

⁵⁴ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 526

⁵⁵ EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No 5* [online]. pf.uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1_10.pdf>

⁵⁶ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 161

⁵⁷ *Northern Serbs Vote 'No' to Kosovo* [online]. balkaninsight.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.balkaninsight.com/en/article/99-74-kosovo-serbs-say-no-to-pristina>>

⁵⁸ *Written statement of Cyprus*. [online]. icj-cij.org cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15609.pdf>>

⁵⁹ *Who recognized Kosovo as independent state?* [online]. kosovothankyou.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.kosovothankyou.com/>>

2.7 Podmíněné uznání

Jelikož uznání je aktem deklarujícím existenci určitých faktů, je nevhodné spojovat jej s jinými podmínkami než je naplnění požadavků, které kvalifikují entitu jako stát. Historie nám ukazuje několik případů, ve kterých uznávající stát získal jako odměnu za uznání příslib splnění určitých podmínek. Tak například v roce 1933 USA uznaly sovětskou vládu po příslibu, že se sovětská vláda vyvaruje vydávání aktů, které by mohly být k újmě americké vnitřní bezpečnosti a bude souhlasit s vyrovnáním vzájemných finančních nároků.⁶⁰

Fakt, že podmíněných uznání v praxi států není mnoho, svědčí o tom, že státy uznání nevnímají jako kontrakt poskytující legitimní příležitost pro získání příslibů a výhod. Je důležité zmínit, že tyto podmínky nezakládají podmínky v právním slova smyslu a porušení ze strany uznaného státu nedává uznávajícímu státu možnost vzít uznání zpět.⁶¹ Porušení takovéto podmínky může zakládat porušení mezinárodního práva nebo mít politické následky, ale jeví se, že mezinárodní právo jako takové podmíněné uznání nepovoluje.⁶²

Je nutné rozlišovat mezi podmínkami pro uznání a rozšiřujícími se kritérii pro státnost jako jsou např. dodržování lidských práv, práva minorit atd. Podle Lauterpachta bývá podmínka ve spojitosti s uznáním použita ve třech případech:⁶³

1. Požadavky státnosti, které ovšem nejsou podmínkami ve smyslu podmíněného uznání, které je předmětem našeho zkoumání
2. Ve spojitosti s výhradami učiněnými současně také s uznáním určitých sporných práv uznávajícího státu. Opět se nejedná o podmínku v diskutovaném smyslu.
3. V souvislosti se sliby a povinnostmi, ke kterým se uznaný stát zavázal v souvislosti s uznáním ve prospěch uznávajícího státu nebo ve prospěch obecných zájmů.

2.8 Stažení uznání

Jednou udělené uznání může být za určitých okolností staženo. Jedním z předpokladů pro uznání je skutečnost, že entita naplňuje kritéria státnosti či další případné požadavky na základě, kterých ji stát uznal. Tyto předpoklady nemusí být naplňovány po celou dobu existence státu. Například stát může ztratit nezávislost nebo upadnout do stavu anarchie poté,

⁶⁰ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 387

⁶¹ CRAWFORD, James, BROWNLIE, Ian. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 177

⁶² SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 387

⁶³ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 362

co jeho předchozí vláda byla svržena a nová již nebyla ustanovena. V těchto případech se udržování uznání předchozího stavu věcí nejeví jako vhodné a může být staženo.

V případě uznání *de facto*, které je ve své podstatě dočasné a omezené povahy, je obecně stažení jednodušší. Uznání *de iure* je na druhé straně vnímáno jako definitivní a jeho stažení je tedy obtížnější. Často se lze také setkat s názorem, že uznání *de iure* nemůže být právě pro svou definitivnost staženo. Lauterpacht uvádí, že není důvod rozporovat stažení *de iure* uznání za předpokladu, že stažení uznání není vnímáno jako svévolný politický akt, nýbrž jako akt aplikace mezinárodního práva ve smyslu, že objektivní podmínky pro uznání zanikly.⁶⁴ Brownlie s Lauterpachtem souhlasí a dodává, že v politickém slova smyslu může být uznání ať už *de iure* nebo *de facto* staženo, ale ve smyslu právním staženo být nemůže, pokud neexistují okolnosti, které takové stažení opodstatňují. Stažení uznání jako politické gesto je dle Brownlieho stejně trapné jako odmítnutí udělení uznání na základě čistě politických důvodů.⁶⁵

Stažení uznání obvykle neprobíhá explicitně skrze prohlášení o stažení uznání, ale skrze implicitní nebo explicitní uznání nové autority. Tuto praxi demonstruje případ Čínské republiky (dále uváděné jako Tchaj-wan)⁶⁶, která zažila postupné stahování uznání. Po čínské občanské válce byl Tchaj-wan uznán jako legitimní zástupce Číny a zachoval si čínské křeslo v Radě bezpečnosti. Když v 70-tých letech minulého století byly vztahy s Čínskou lidovou republikou obnoveny, většina států převedla svá uznání na Čínskou lidovou republiku a diplomatické vztahy s Tchaj-wanem byly ukončeny a v roce 1971 Tchaj-wan ztratil místo v Radě bezpečnosti. V tomto případě bylo uznání staženo, respektive převedeno na vládu Čínské lidové republiky na základě zásadní změny zahraniční politiky, iniciované USA.⁶⁷

Stažení uznání opět otevírá otázku, jestli je uznání více politickým nebo právním aktem. Pokud uznání vnímáme jako akt aplikace mezinárodního práva, jeho stažení je možné v případě, kdy uznaný stát ztratí některý z atributů státnosti. Pokud uznání vnímáme čistě politickou optikou, kterou reprezentuje případ Tchaj-wanu, je tedy zřejmé, že jakýkoliv suverénní stát má právo stáhnout své uznání v případech, kdy otázky národní bezpečnosti, ekonomické prosperity, nebo národní zájmy v širším slova smyslu, takové stažení opodstatňují.

⁶⁴ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 349

⁶⁵ CRAWFORD, James, BROWNLIE, Ian. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 192

⁶⁶ V tomto případě se jedná o stažení uznání vlády, ale stejný princip lze aplikovat i na státy.

⁶⁷ SHEIKH, Ahmed. The United States and Taiwan After Derecognition: Consequences and Legal Remedies. *Washington and Lee Law Review*. 1980, roč. 37, č. 2, s. 323-341.

2.9 Retroaktivita uznání

Na základě praxe britských a amerických soudů uznání ať už *de facto* nebo *de iure* má retroaktivní účinky ve smyslu, že soudy berou za platné všechny akty, které uznaný stát vydal od okamžiku, kdy vznikl a ne od doby kdy byl uznán jako stát.⁶⁸ Oppenheim vnímá retroaktivitu spíše jako pravidlo pohodlnosti, než jako právní princip.⁶⁹ V případech uznání nové vlády jsou retroaktivní účinky obecně přiznávány jen aktům, které měla nová vláda ve své moci.

⁶⁸ Luther v. Sagor. [online]. uniset.ca [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.uniset.ca/other/buttes/19213KB532.html>>

⁶⁹ OPPENHEIM, Lassa, Arthur WATTS. *Oppenheim's international law*. 9th ed. New York: Longman, 1996, s. 169

3. Vývoj praxe států v oblasti uznání

Od konce druhé světové války, kdy začal proces dekolonizace, byla praxe států v oblasti uznávání relativně konzistentní. Bývalé kolonie byly uznávány na základě práva národů na sebeurčení a až na pár sporných případů secese Katangy (1960), Biafry (1967-1970) a Bangladéše (1971) od svých ex-koloniálních mateřských států, představoval proces dekolonizace minimální problémy pro uznávající státy. Západ ani Sovětský svaz navzdory sporům mezi sebou nechtěli být viděni jako ti, kteří se staví proti právu na sebeurčení rozporováním státnosti nově vzniklých států. Proces dekolonizace se těšil ohromné politické podpoře spolu s vyzdvihováním práva na sebeurčení. Státy byly nuceny přistupovat k uznání nových států vzniklých v tomto kontextu nekriticky, někteří autoři dokonce zastávají názor, že samotné uznání přestalo být problémem v oblasti mezistátních vztahů.⁷⁰ Nicméně historie nám ukazuje, že ve stejné době bylo mezinárodní společenství rozděleno v názoru na uznání Západního a Východního Německa, Severní a Jižní Koreje a Vietnamu, tedy států, které vznikly mimo rozsah dekolonizace.

Uznání se následně stalo živě diskutovaným problémem v souvislosti s rozpadem Socialistické federativní republiky Jugoslávie a nejnověji nárokováním státnosti ze strany Kosova, Abcházie a Severní Osetie. Je ovšem nutno zmínit, že v mezidobí těchto událostí vznikly státy, jejichž uznání mezinárodním společenstvím bylo prosté jakýchkoliv problémů. Rozpad Československa v roce 1992 a následné přijetí obou nástupnických států do OSN v roce 1993 proběhlo bez jakékoliv negativní odezvy ze strany mezinárodního společenství. Stejně tak rozpad Sovětského svazu proběhl nad očekávání. 12 bývalých svazových republik získalo samostatnost a v případě Lotyšska, Estonska a Litvy byla samostatnost obnovena. Tyto státy byly opět bez jakýchkoliv vášní přijaty do OSN.⁷¹ Fakt, že uznání těchto států nevyvolávalo žádné vášně, spatřujeme ve vzniku států se souhlasem mateřského státu, respektive ve vzájemné dohodě v případě Československa, nebo nejnověji Jižního Súdánu. Naproti tomu vášně a rozdělení mezinárodního společenství, které lze spatřovat v otázce uznání Kosova, Severní Osetie a Abcházie vycházejí z problematického vzniku těchto států secesí od mateřských států bez jejich předchozího souhlasu.

⁷⁰ RYNGAERT, Cedric. Recognition of States: International Law or Real Politik?. *Leiden Journal of International Law*. 2011, roč. 24, č. 2, s. 467-491.

⁷¹ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, s. 395

Jaká kritéria jsou pro státy rozhodující pro posouzení otázky uznání? Analýza současné praxe států nám ukazuje, že státy do velké míry následují požadavky státnosti definované Montevidejskou úmluvou. Zprávy zástupců Austrálie, Rakouska, Japonska, Jihoafrické republiky a Velké Británie podané v rámci konference pořádané v roce 2012 Asociací pro mezinárodní právo⁷², zmiňují kritéria stanovená Montevidejskou úmluvou jako relevantní kritérium při posuzování otázky uznání státu.⁷³ Nabízí se ovšem otázka, zda státy takto činí, jelikož se domnívají, že posuzovaná entita je státem na základě faktu, že objektivně naplňuje kritéria stanovená Montevidejskou úmluvou nebo je jejich záměrem udělit mezinárodní subjektivitu entitě, která dle jejich názoru tyto požadavky splňuje. Faktem je, že státy nemají povinnost vysvětlovat své politické kroky optikou práva.

Australská zpráva⁷⁴ dále zmiňuje dodržování mezinárodního práva a respektování teritoriální integrity jako další implicitní kritéria pro uznání státu, které se objevují ve státní praxi Austrálie. Na druhou stranu Austrálie uznala Kosovo v době, kdy kosovské orgány nezpochybnitelně nevykonávaly efektivní kontrolu nad celým svým územím.⁷⁵ Čímž se dopustila porušení teritoriální integrity Srbska. Obecně lze tedy říci, že státy uznávají ty entity, které vedle naplňování Montevidejských kritérií jsou postaveny na demokratických principech, dodržují lidská práva a vznikly v souladu s právem národů na sebeurčení.

Pro nově vzniklou entitu, potažmo stát uznání znamená, že uznávající stát bere na vědomí, potvrzuje a ve výsledku dotváří jeho mezinárodněprávní subjektivitu. V praxi stát, který entitu neuznal, její existenci ignoruje a brání jejímu zapojení do činností, které mezinárodní společenství vyvíjí.⁷⁶ V tomto smyslu lze tvrdit, že uznání má konstitutivní účinky *inter partes*.

Nezbytnost alespoň částečného uznání mezinárodní komunitou je demonstrována v případech entit vznikajících secesí. Dokud tato entita nebyla uznána jiným státem, nelze mluvit o úspěšném vzniku státu. Což jasně demonstruje případ Somalilandu, který i přes to, že naplňuje všechna Montevidejská kritéria státnosti, nebyl doposud uznán žádným státem. Je zřejmé, že ve vztahu k uznávajícímu státu požívá stát mezinárodní subjektivitu, ale je otázkou

⁷² International Law Association

⁷³ International Law Association. *Softia Conference on Recognition/Non-Recognition in International Law* [online]. ila-hq.org [cit. 10. Března 2015]. Dostupné na <<http://www.ila-hq.org/download.cfm/docid/83607AA4-9978-4175-8AE0F00C70681794>>

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ VIDMAR, Jure. Explaining the legal effect of recognition. *International and Comparative Law Quarterly*. 2012, roč. 61, č. 2, s. 361-387.

⁷⁶ Kosovo i navzdory velkému počtu uznání je členem pouze hrstky mezinárodních organizací, z těch významnějších je to Světová banka a Mezinárodní měnový fond. Naproti tomu Somaliland je členem pouze Organizace nezastoupených států a národů

kolik uznání je potřeba, aby mezinárodní subjektivita působila *erga omnes*. Na případě Kosova je zřejmé, že počet uznávajících států hraje významnou roli. Jak jinak si totiž vysvětlit neustávající aktivitu Kosova a jeho spojenců zvýšit počet uznání.

Přístup mezinárodního společenství k otázce uznání Kosova vyvolává pochybnosti o roli mezinárodního práva v procesu uznání. Tvrzení USA a převažující části evropských států, že Kosovo je případem *sui generis* a tedy se na něj nevztahují normy mezinárodního práva, vyvolává otázku, zda mezinárodní právo vůbec hraje nějakou roli v oblasti uznání. Tento názor byl podpořen neochotou Mezinárodního soudního dvora vyslovit se k otázce uznání Kosova ve svém poradním posudku o souladu jednostranného vyhlášení nezávislosti Kosova s mezinárodním právem. Navzdory očekávání, že Soud ve svém poradním posudku posoudí otázky týkající se uznání ze široka, jako ve svých dřívějších poradních posudcích, soud omezil posudek čistě na otázku, která mu byla předložena a pokusil se vyhnout jakýmkoliv prohlášením v otázkách regulace uznání mezinárodním právem.

4. Neuznání ve smyslu povinnosti neuznat

Jak bylo uvedeno výše, uznání je volným aktem státu. Nicméně jak si ukáže v této kapitole, diskrece států v otázce uznání nové entity může být v určitých případech omezena. Mezinárodní právo totiž v určitých situacích ukládá povinnost odepřít udělení uznání. V této kapitole se zaměříme na historický vývoj neuznání zprvu jako politické doktríny a jeho následnou přeměnu na povinnost neuznat. Dále se rozbořem judikatury a rezolucí orgánů OSN pokusíme dokázat, že povinnost neuznat je pevnou součástí obyčejového práva.

Nejprve si ale přiblížíme rozdíl mezi neuznáním a povinností neuznat. Wabrick vysvětluje, že na první pohled jasné prohlášení, stát A neuznává entitu X jako stát má alespoň pět různých významů⁷⁷:

1. V otázce uznání jsme se nerozhodli, jsme nečinní (z pohledu státu A entita X může, nebo nemusí být stát).
2. Rozhodli jsme se neuznat X (i když nám v tom nic nebrání) z politických důvodů, které se nevztahují ke statusu X (A považuje X jako stát).
3. Neuznáváme X, protože uznání by bylo v rozporu s právem/bylo by předčasné (X podle A nenaplnuje podmínky státnosti).
4. Neuznáváme X, i když se zdá býti státem, neboť povinnost vycházející z mezinárodního obyčejového práva nám to zakazuje.
5. Neuznáváme X, i když se zdá býti státem, na základě konkrétní povinnosti vycházející z rezoluce Rady bezpečnosti.⁷⁸

Pro potřeby této kapitoly jsou pro nás důležité situace uvedené v bodech 4 a 5.

4.1 Stimsonova doktrína

Kolektivní neuznání se poprvé objevilo jako princip mezinárodního práva v třicátých letech minulého století v souvislosti se snahami Japonska založit v severovýchodní Asii nezávislý stát Mandžusko. Region byl ovládán Japonskem a v roce 1932 byla v Mandžusku dosazena loutková vláda. USA v reakci na tuto situaci přijali tzv. Stimsonovu doktrínu. Stěžejní myšlenkou této doktríny bylo neuznání mezinárodních teritoriálních změn, ke kterým došlo na základě užití síly a východiskem byl princip mezinárodního práva *ex injuria jus non oritur*. Nejednalo se však o povinnost neuznat ve smyslu dnešního mezinárodního práva. Tato

⁷⁷ WABRIC, Dan. Recent European Practice. In: EVANS, Malcolm. *Aspects of Statehood and institutionalism in Contemporary Europe*. Dartmouth: Dartmouth Pub Co, 1997, s. 10-90.

⁷⁸ Tato možnost je ve své podstatě obsahově totožná s bodem 4, jediný rozdíl je co do formy

doktrína pouze deklarovala smluvní povinnost, která vyplývala z Briand-Kelloggova paktu, jehož signatáři byli Japonsko, Čína i USA.⁷⁹

K definitivnímu přetavení politické doktríny na povinnost neuznat došlo přijetím rezoluce Společnosti národů, která vyzývala členy Společnosti národů, aby neuznali žádnou situaci, smlouvu nebo dohodu, která vznikla v rozporu s paktem SN nebo Briand-Kelloggovým paktem, který zakázal válku jako prostředek řešení sporů. Rozpor s paktem SN odkazuje konkrétně na čl. 10, který zní: “Členové Společnosti se zavazují, že budou šetřiti a hájiti nynější územní celistvosti a politické nezávislosti všech členů Společnosti proti každému vnějšímu útoku. Při útoku, hrozbě nebo nebezpečí útoku navrhne Rada prostředky, jak zabezpečiti provedení tohoto závazku“.⁸⁰ Kolektivní neuznání, které mělo následovat, nakonec nebylo univerzální povahy. Mandžusko bylo uznáno 6-ti státy a po vypuknutí druhé světové války dalšími 5-ti státy, kteří byli buď spojenci Německa a Japonska nebo byli jimi ovládány.⁸¹

době před druhou světovou válkou bylo uznání vnímáno převážně optikou konstitutivní teorie, užití síly nebylo viděno jako kategorická překážka vzniku státu a loutkové státy byly považovány za přijatelné nebo nepřijatelné podle toho zda stát, který je ovládal, byl spojencem či ne. Tak např. dobytí Etiopie Itálií v roce 1936 bylo státy uznáno a Německá okupace Československa byla spojenci akceptována. Sovětský svaz v rámci svých územních výbojů v roce 1940 anektoval část Finska, území pobaltských států a Bessarabii. Tyto územní zisky byly v průběhu let uznány *de facto* západními mocnostmi, kromě USA.⁸²

4.2 Povinnost neuznat nezákonnou situaci

Povinnost neuznat byla přezkoumána znovu v roce 1945 v souvislosti s přijetím Charty OSN a Návrhu deklarace o právech a povinnostech států z roku 1949. Čl. 2 odstavec 4 Charty zakazuje hrozbu silou nebo její užití proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu. Návrh deklarace dále doplňuje, že státy neuznají žádné územní zisky, které byly dosaženy hrozbou síly nebo jejím užitím.⁸³

⁷⁹ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 417

⁸⁰ Pakt Společnosti Národů. [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://ilj.org/courses/documents/CovenantoftheLeagueofNations_000.pdf>

⁸¹ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 48

⁸² SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 391

⁸³ *Draft Declaration on Rights and Duties of States: Čl. 11* [online]. legal.un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/2_1_1949.pdf>

Povinnost neuznat nezákonnou situaci je z velké části postavena na zavedeném principu, že právo nemůže vyvstat na základě nezákonných aktů - *ex injuria jus non oritur*. Smyslem povinnosti neuznat je zabránit validaci nezákonné situace zajištěním, že *fait accompli* vycházející z nezákonného aktu se opakující praxí států netransformuje do jednání, které mezinárodní právo připouští.⁸⁴

„Povinnost neuznat nezákonnou situaci je zakotvena v čl. 41 odstavci 2 Návrhu článku o odpovědnosti států za mezinárodní delikty: „Žádný stát neuzná jako zákonnou situaci, která vznikla závažným porušením povinnosti vycházející z kogentních norem obecného mezinárodního práva“.⁸⁵ Podle této definice tedy jakékoliv porušení kogentní normy mezinárodního práva, konkretizuje povinnost neuznat co do subjektu a situace. Komise pro mezinárodní právo vysvětluje, že tato obecná povinnost neuznat reflektuje zavedenou praxi států, vycházející ze zvykového práva a potvrzenou judikaturou.⁸⁶ Na podporu svých argumentů Komise uvádí případy, které se však týkají výhradně jen užití síly. Tato praxe byla potvrzena MSD v poradním posudku týkajícím se právních následků budování zdi na okupovaných Palestinských územích, kde soud potvrdil, že nucené územní přírůstky konstituují nezákonnou situaci ve smyslu povinnosti neuznat.⁸⁷

Rozborem rezolucí Rady bezpečnosti a Valného shromáždění volající po povinnosti neuznat se pokusíme identifikovat další kogentní normy, na které se povinnost neuznat vztahuje.

4.2.1 Rhodesie

11. listopadu 1965 minoritní vláda pod vedením Iana Smitha vyhlásila nezávislost. Den po vyhlášení nezávislosti Rada bezpečnosti usoudila, že tato situace konstituuje hrozbu pro mezinárodní mír a vydala podle kapitoly VII Charty rezoluci, ve které vyzývala k neuznání tohoto ilegálního, minoritního a rasistického režimu.⁸⁸ O týden později vydala RB

⁸⁴ DAWIDOWICZ, Martin. The obligation of non-recognition of unlawful situation. In: CRAWFORD, James. *IN Law of International Responsibility*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 677-686.

⁸⁵ INTERNATIONAL LAW COMMISSION. *Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, Art. 41* [online]. legal.un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf>

⁸⁶ INTERNATIONAL LAW COMMISSION. *Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, Art. 41* [online]. legal.un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf>

⁸⁷ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/131/1671.pdf>>

⁸⁸ *Resolution 216 (1965)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 12 November 1965 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/216\(1965\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/216(1965))>

další rezoluci, kterou zavázala státy nenavazovat s Rhodesií žádné diplomatické vztahy.⁸⁹ Valné shromáždění v podobném smyslu vyzvalo státy, aby se vyvarovaly jednání, které by mohlo legitimizovat tento ilegální režim.⁹⁰

Rhodesie po dobu své existence nebyla uznána žádným státem a nakonec se v roce 1980 stala nezávislým státem Zimbabwe pod vládou většiny. Ve stejném roce byla přijata do OSN. Důvodem pro neuznání Rhodesie byl její vznik v rozporu s právem na sebeurčení národů a soustavné odepírání základních lidských práv většinové části obyvatel. Je důležité zmínit, že v případě Rhodesie, vůbec poprvé OSN zaujala úlohu instituce, na jejíž půdě byla povinnost neuznat aplikována jako všeobecné pravidlo.

4.2.2 Namibie⁹¹

Jihozápadní Afrika (dnešní Namibie) byla od roku 1919 spravována Jihoafrickou republikou jako mandátní území. 27. října 1966 Valné shromáždění deklarovalo, že Jihoafrická republika selhala v naplňování povinnosti vyplývající ze správy mandátního území Jihozápadní Afriky a zajištění morálního a materiálního pohodlí a bezpečí domorodého obyvatelstva na základě nezákonného uplatňování politiky apartheidu, rasové diskriminace a upření práva na sebeurčení. Valné shromáždění na základě těchto zjištění ukončilo mandát Jihoafrické republiky.⁹² Jihoafrická republika však nadále nezákonně udržovala svou přítomnost, která byla charakterizována Koncilem spojených národů pro Severozápadní Afriku jako cizí okupace.⁹³ Tento postoj byl potvrzen RB v několika rezolucích, ve kterých vyzývala státy, aby se zdržely jednání s vládou Jihoafrické republiky ve věcech týkajících se Jihozápadní Afriky.⁹⁴ V dalších rezolucích RB nastínila seznam zakázaných jednání, která by

⁸⁹ *Resolution 217 (1965)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 20 November 1965 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/217\(1965\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/217(1965)))>

⁹⁰ *Resolution 2946 (1972)* [online]. United Nations: General Assembly, 7 December 1972 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2946\(XXVII\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2946(XXVII)))>

⁹¹ Autor si je vědom, že tento případ stojí mimo rozsah tématu uznání státu, ale považuje za vhodné jej v rámci této kapitoly zařadit a to z důvodu komplexního vysvětlení problematiky povinnosti neuznat nezákonnou situaci a jejího zakotvení v rámci obecného mezinárodního práva.

⁹² *Resolution 2145 (1966)* [online]. United Nations: General Assembly, 27 October 1966 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2145\(XXI\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2145(XXI)))>

⁹³ DAWIDOWICZ, Martin. The obligation of non-recognition of unlawful situation. In: CRAWFORD, James. *Law of International Responsibility*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 677-686.

⁹⁴ *Resolution 276 (1970)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 30 January 1970 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/276\(1970\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/276(1970)))>

mohly implikovat uznání autority vlády Jihoafrické republiky nad územím Severozápadní Afriky.⁹⁵

Ve věci se vyjádřil také Mezinárodní soudní dvůr v rámci poradního posudku na otázku RB: „*Jaké právní následky vyplývají pro státy z trvající přítomnosti Jihoafrické republiky v Jihozápadní Africe?*“ Soud v poradním posudku potvrdil Postoj orgánů OSN a shledal, že přítomnost Jihoafrické republiky je nezákonná a Jihoafrická republika má povinnost se z území stáhnout a tím ukončit okupaci Severozápadní Afriky. Dále státy mají povinnost uznat nezákonnost okupace a zdržet se jakéhokoliv jednání s vládou Jihoafrické republiky, které by naznačovalo uznání legality okupace Severozápadní Afriky.⁹⁶

4.2.3 Bantustány

Jako Bantustány jsou souhrnně označovány státy Transkei, Bophuthats Wana, Venda a Ciskei, které vznikly odtržením od Jihoafrické republiky. Valné shromáždění, později podpořené Radou bezpečnosti, prohlásilo vyhlášení nezávislosti Transkei za neplatné a vyzvalo státy, aby se vyvarovaly jakékoli formy uznání tohoto státu.⁹⁷ Stejná pozice byla zaujata vůči zbylým Bantustánům. Tyto rezoluce se jasně vyslovily, že vznik Bantustánů odporoval právu na sebeurčení, porušoval lidská práva a umožňoval rasovou diskriminaci a provádění politiky apartheidu.⁹⁸

Žádný ze států kromě Jihoafrické republiky Bantustány neuznal, jejich existence zanikla v roce 1994, kdy byly připojeny k Jihoafrické republice.

4.2.4 Okupace Palestinských území Izraelem⁹⁹

Když si Izrael v roce 1967 po vítězné šestidenní válce začal nárokovat okupovaná Palestinská území, reakce OSN na sebe nenechala dlouho čekat. Valné shromáždění následované Radou bezpečnosti deklarovalo, že okupace Východního Jeruzaléma, Pásma Gazy, Západního břehu a Golanských výšin Izraelem by měla být klasifikována jako válečná

⁹⁵ *Resolution 283 (1980)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 29 July 1980 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/283\(1970\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/283(1970))>

⁹⁶ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa)* [online]. [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/53/5595.pdf>>

⁹⁷ *Resolution 31/61 (1976)* [online]. United Nations: General Assembly, 9 December 1976 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/31/61>

⁹⁸ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 129

⁹⁹ Viz. poznámka 91.

okupace podle mezinárodního humanitárního práva a tedy odporující Izraelským nárokům na východní Jeruzalém a faktickou anexi dalších okupovaných území. Rada bezpečnosti odsoudila Izraelské nároky jako neplatné a vyzvala státy k jejich neuznání a stažení diplomatického zastoupení z dotčených oblastí.¹⁰⁰

Po 15 letech trvající okupace Valné shromáždění deklarovalo přítomnost Izraele na okupovaných územích v rozporu s právem místního obyvatelstva na sebeurčení.¹⁰¹ Žádný ze států dosud neuznal nárok Izraele na okupovaná území.

4.2.5 Severokyperská republika

Severní část Kypru byla okupována tureckými jednotkami už od roku 1975, ale až v roce 1983 Severokyperská republika s podporou Turecka vyhlásila nezávislost. Turecko nakonec bylo také jediným státem, který tuto entitu uznal. Rada Bezpečnosti vydala rezoluci, ve které vyhlášení nezávislosti odsoudila, prohlásila ho za neplatné a vyzvala státy k neuznání Severokyperské republiky.¹⁰²

Důvodem k povinnosti neuznat v tomto případě bylo porušení zákazu užití síly ze strany Turecka v roce 1975 a dále skutečnost, že v případě Severokyperské republiky se nemůže jednat o skutečný výkon práva na sebeurčení, jelikož Severokypřané nejsou považováni za národ ve smyslu práva na sebeurčení.¹⁰³

4.2.6 Zhodnocení

Nejvýznamnějším argumentem ve prospěch existence povinnosti neuznat stát, který vznikl na základě závažného porušení mezinárodního práva, zůstává čl. 41 odst. 2 Návrhu článků o odpovědnosti států za mezinárodní delikty. Skutečnost, že Komise pro mezinárodní právo převzala do svého návrhu článků povinnost neuznat nezákonnou situaci, tento názor jen potvrzuje.

Výše uvedené rezoluce orgánů OSN nám dále potvrzují, že povinnost neuznat stát se vztahuje nejen k případům vzniku států v rozporu se zákazem užití síly, ale také v případech porušení práva na sebeurčení, zákazu rasové diskriminace a apartheidu. Vzhledem ke

¹⁰⁰ *Resolution 476 (1980)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 30 June 1980 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/476\(1980\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/476(1980))>

¹⁰¹ *Resolution 36/226A (1982)* [online]. United Nations: General Assembly, 17 December 1982 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/36/226>

¹⁰² *Resolution 541 (1983)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 18 November 1983 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/541\(1983\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/541(1983))>

¹⁰³ tamtéž

skutečnosti, že Rada bezpečnosti, nemá a priori kompetenci v oblasti odpovědnosti států, jak bylo opakovaně zdůrazněno Komisí pro mezinárodní právo, povinnost neuznat nezákonnou situaci, respektive v tomto případě stát je povinností vycházející z obecného mezinárodního práva.¹⁰⁴ Státy tedy nepotřebují souhlas orgánů OSN k ospravedlnění svého jednání.

V případě Valného shromáždění je zřejmé, že legalita aktů přijatá státy na základě rezolucí musí být podmíněna existující povinností vycházející z obecného mezinárodního práva

Je tedy bezpochyby, že diskrece států v oblasti uznávání nových států je v určitých případech limitována povinností neuznat, která vychází z obecného mezinárodního práva.

¹⁰⁴ DAWIDOWICZ, Martin. The obligation of non-recognition of unlawful situation. In: CRAWFORD, James. *IN Law of International Responsibility*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 677-686.

5. Uznání a Organizace spojených národů

Zvyšující se počet členů OSN z pouhých 51 v roce 1945 na nynějších 193, svědčí o důležitosti, které státy se členstvím v OSN spojují. Hodně se změnilo od dob studené války, kdy západ odmítal uznávat nové státy podporované Sovětským svazem a vetoval jejich přijetí do OSN a Sovětský svaz prakticoval stejnou politiku vůči spojencům západu.

V roce 1951 Chen předpověděl: *“V momentě kdy Organizace spojených národů dosáhne úplné universality, otázka uznání přestane být důležitou a členství v Organizaci spojených národů bude základním měřítkem vztahů mezi státy.”*¹⁰⁵ I přes to, že universalita členství se zdá být na dosah, tento stav stále ještě nebyl dosažen. Kosovo, které je uznáno 110-ti státy, stále postrádá dostatečnou podporu pro členství v OSN, hlavně ze strany Ruska. Na druhé straně Abcházie a Jižní Osetie, které jsou uznávány jen hrstkou dalších států, jsou v otázce jejich budoucího členství teprve na začátku s omezeným uznáním. V neposlední řadě Somaliland, entita jež doposud nebyla uznána žádným státem a Náhorní Karabah, který nebyl uznán žádným ze států OSN, stojí nejen mimo OSN, ale jejich existence je prakticky až na malé výjimky ignorována napříč celým mezinárodním společenstvím. Domníváme se, že zajištění dostatečného počtu uznání a následné přijetí do OSN představuje pro tyto státy respektive entity potvrzení jejich státnosti a do určité míry také završení jejich státotvorného procesu.

Nejprve si rozebereme předpoklady pro členství v Organizaci. Charta OSN rozlišuje mezi dvěma kategoriemi členství a to zakládajícími členy a těmi, kteří byli následně organizací přijati. Čl. 4 stanovuje, že: *“členství je otevřeno všem mírumilovným státům, které přijmou závazky obsažené v této chartě a podle úsudku Organizace jsou způsobilé a ochotné tyto závazky plnit”*.¹⁰⁶ O samotném přijetí za člena rozhoduje Valné shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti.¹⁰⁷ Charta sice neobsahuje požadavek, že nový stát ucházející se o členství musí být uznán existujícími členy, ale v praxi členský stát, který neuznal, nebo se nový stát uznat v nejbližší době nechystá, jen zřídka hlasuje pro jeho přijetí.¹⁰⁸ Rozhodnutí hlasovat pro přijetí nového státu do OSN, reprezentuje individuální postoj stávajícího členského státu, vůči novému státu. Charta jasně stanoví, že členem může být jen stát. Jak jinak tedy mají nové státy vnímat přijetí do OSN, než jako osvědčení státnosti a završení

¹⁰⁵ CHEN, Ti-chiang. , *International Law of Recognition: With Special Reference to Practice in great Britain and the United States*. New York: Frederick Praeger, 1951, s. 222

¹⁰⁶ *United Nation's Charter, Art 4* [online]. un.org [cit. 10 března 2015]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter2.shtml>>

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ DUGARD, John. *Recognition and the United Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987, s. 92

jejich státotvorného procesu. Je tedy nesporné, že přijetím do OSN se nový stát plně etabluje v rámci mezinárodního společenství a to i přes trvající neuznání třetími státy.

5.1 Kolektivní uznání a OSN

Otázkou, zda přijetí do OSN může mít účinky kolektivního uznání, se mezinárodně právní věda zabývá již od počátků existence OSN. Závěry autorů se však ostře rozcházejí. Hlavní námitka proti kolektivnímu uznání vychází ze skutečnosti, že pozměňovací návrh podaný na San Franciské konferenci v roce 1945, který měl OSN udělit pravomoc vydávat doporučení v otázkách uznání nových států, nebyl přijat.¹⁰⁹ Z toho odpůrci vyvozují záměr zakladatelů OSN zdůraznit fakt, že přijetí nelze považovat za ekvivalent kolektivního uznání. Tento názor byl v roce 1950 podpořen vyjádřením Generálního Tajemníka OSN: “Organizace spojených národů nemá pravomoc uznat nový stát nebo novou vládu existujícího státu. Založit pravidlo kolektivního uznání Organizací by vyžadovalo změnu Charty nebo přijetí smlouvy, k níž by přistoupily všechny členské státy.”¹¹⁰

Velká část právních vědců, kteří jsou zastánci kolektivního uznání, přiznává, že přijetí do OSN má významný vliv na uznání, ale zdráhají se ho označit jako kolektivní uznání. Setkáváme se tedy s názory, že přijetí do OSN je „druh kolektivního uznání“¹¹¹, „krok směrem k principu kolektivního uznání“¹¹², „nejbližší paralela kolektivního uznání“¹¹³ a konečně „systém osvědčení, který ve své podstatě naplňuje funkci kolektivního uznání“¹¹⁴

Teorii přijetí do OSN jako formy kolektivního uznání nejdetailněji rozpracoval H. Kelsen. Vychází ze své upravené konstitutivní teorie, kde rozlišuje mezi uznáním jako politickým a právním aktem. Akt politického uznání nastává v okamžiku, kdy uznávající stát projeví ochotu navázat s jiným státem politické vztahy, zejména uzavřením smlouvy. Tento akt je čistě v diskreci státu. Oproti tomu právní akt uznání je ve své podstatě aktem poznání (cognition) než aktem uznání, jelikož existence států není založena na vůli uznávajícího státu, ale naplněním podmínek státnosti definované zvykovým mezinárodním právem.¹¹⁵ Kelsen tvrdí, že je možno interpretovat čl. 4 Charty ve smyslu, že rozhodnutí, kterým Valné

¹⁰⁹ DUGARD, John. *Recognition and the United Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987, s. 43

¹¹⁰ Tamtéž s 55

¹¹¹ FAWCETT. *The law of nations*. New York: Fabik Books, 1968, s. 44

¹¹² WALDOCK. *General Course on Public International Law*. Oxford: Oxford Clarendon Press, 1962, s. 162

¹¹³ LEECH, Noyes. *Cases and Materials on the International System*. 1976. vyd. New York: The Foundation Press, s. 726

¹¹⁴ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, s. 78

¹¹⁵ KELSEN, Hans. *Principles of International Law*. New York: The Lawbook Exchange, 1959, s. 387

shromáždění na základě doporučení Rady bezpečnosti přijímá nový stát, implikuje uznání státu a že členské státy přijetím Charty přesouvají svou pravomoc uznat stát na OSN.¹¹⁶

Aplikací ustanovené Charty upravující členství Kelsen vyvrací tvrzení Generálního tajemníka OSN z roku 1950. Dle jeho slov „může být jen stěží zpochybněno, že přijetí státu do OSN, který nebyl dosud uznán některými členskými státy znamená, že OSN uznala nový stát, jelikož pouze stát se může stát členem. Ty státy, které nového člena neuznaly nebo hlasovaly proti jeho přijetí, mají ve vztahu k němu práva a povinnosti.“¹¹⁷ Přijetí nového státu ovšem neznamená, že by členské státy byly povinny s tímto státem navázat politické vztahy, jelikož se jedná o akt právního uznání.

Mezi zastánce Kelsenovy teorie uznání rozlišující mezi politickým a právním aktem uznání patří Brownlie. Na Kelsenovu obranu uvádí:“Přijetí do OSN je evidentním důkazem státnosti, neuznávající státy se popíráním existence toho státu vystavují riziku. Ovšem Charta ani zvykové právo nevyžadují, aby neuznávající státy udělili tomuto členu politické uznání a navázali s ním bilaterální vztahy.“¹¹⁸

Vedle Kelsenovy teorie posoudíme na přijetí za člena OSN dále optikou konstitutivní a deklaratorní teorie. Podle první zmiňované teorie, která vnímá uznání jako akt završující vznik státu, by hlasování o přijetí bylo vnímáno jako síto, přes které projdou jen plnohodnotné subjekty mezinárodního práva. Přijetím do organizace, která má jako základní předpoklad členství požadavek státnosti, by odpadl největší nedostatek konstitutivní teorie, relativní existence státu vůči těm, kteří ho neuznali. Dostali bychom jasnou odpověď na otázku kolik uznání je potřeba, aby se nový stát stal plnohodnotným členem společenství, neboť co jiného než přijetí do organizace, jejímiž členy je většina států mezinárodního společenství, by tento fakt osvědčovala?

V případě deklaratorní teorie, kdy existence státu je brána jako faktická skutečnost a uznání pouze bere na vědomí tuto existenci, se jeví jako problematická otázka politických vztahů. Státy vnímají, že uznáním by se mohly zavázat k budoucímu navázání vztahů s novým státem. Jak jinak si vysvětlit jejich neochotu vzít na vědomí existenci faktického stavu věci. Je nesporné, že státům, které se hlasování o přijetí nových států nezúčastní nebo hlasují proti, nelze přisoudit vůli uznat stát. Pokud jsou nakonec tyto státy přehlasovány a nový stát je přijat, ostatní členové jsou povinni s ním zacházet jako s rovnoprávným členem

¹¹⁶ KELSEN, Hans. *The Law of the United Nations. A critical Analysis of its fundamental probl.* New York: Frederick Praeger, 1950, s. 79

¹¹⁷ Tamtéž s. 670

¹¹⁸ CRAWFORD, James, BROWNLIE, Ian. *Brownlie's principles of public international law.* Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 99

ve všech záležitostech týkajících se aplikace Charty. Praxe arabských států vůči Izraeli nám dále ukazuje, že i přes trvající neuznání Izraele, tyto státy vnímají jeho existenci a jsou si vědomy svých právních povinností vůči němu.

Pro potvrzení role OSN při kolektivním uznání je nutné pochopit, že uznání Organizací, nezavazuje členské státy navázat s novým členem jakékoliv politické vztahy, ale hlavním smyslem je právně osvědčit existenci státu se všemi výhodami a břemeny, které z mezinárodního práva vyplývají.¹¹⁹ Skutečnost, že státy v dnešní době přijetí do OSN přisuzují určité účinky kolektivního uznání, demonstruje případ Jižního Súdánu, který byl přijat do OSN 14 července 2011. Stalo se tak pět dní po vyhlášení nezávislosti. Vzhledem k časovému rozmezí většina států neměla možnost formálně deklarovat, že Jižní Súdán uznávají a nakonec se tímto aktem ani neobtěžovaly, neboť svůj hlas pro přijetí Jižního Súdánu vnímaly jako deklaraci, že Jižní Súdán má mezinárodněprávní subjektivitu.¹²⁰

5.2 Povinnost neuznat v rezolucích orgánů OSN

Jedna z forem kolektivního neuznání, která se běžně vyskytuje v mezinárodněprávní praxi, jsou rezoluce orgánu Spojených národů, vyzívající k neuznání státu, který vznikl na základě protiprávní skutečnosti. V souladu s doktrínou neuznání podle OSN mezi protiprávní skutečnost patří nezákonné užití síly, systematická rasová diskriminace, potlačování lidských práv a odepření práva na sebeurčení.¹²¹

Jak jsme si podrobně ukázali v kapitole o neuznání, orgány OSN vydaly v minulosti rezoluce vyzívající k neuznání ve třech principiálních případech

4. Neuznání státu, nebo entity prohlašující se za stát – Rhodesie, Severokyperská republika, Republika srbská
5. Neuznání teritoriálních přírůstků – Východní Jeruzalém, Golanské výšiny
6. Neuznání administrativy Namibie Jihoafrickou republikou

Tato praxe OSN byla podpořena v Kosovském poradním posudku Mezinárodním soudním dvorem, který uznal, že vyhlášení nezávislosti Jižní Rhodesie, Severního Kypru a Republiky

¹¹⁹ DUGARD, John. *Recognition and the United Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987, s. 50

¹²⁰ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 57

¹²¹ DUGARD, John. *Recognition and the United Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987, s. 71

srbské, vůči kterým směřovaly rezoluce Rady bezpečnosti, byly spojeny s nezákonným užitím síly a porušením jiných norem mezinárodního práva, zejména norem charakteru *ius cogens*.¹²²

Jak už bylo zdůrazněno výše, Rada bezpečnosti nemá a priori kompetenci v oblasti odpovědnosti států a tato skutečnost byla opakovaně zdůrazněna Komisí pro mezinárodní právo. Státy tedy mohou jednat samostatně a nečekat na rezoluce orgánů OSN, které by je k povinnosti neuznat vyzývaly na základě obecného mezinárodního práva.¹²³

¹²² INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹²³ DAWIDOWICZ, Martin. The obligation of non-recognition of unlawful situation. In: CRAWFORD, James. *IN Law of International Responsibility*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 677-686.

6. Právní účinky uznání

V této kapitole budeme zkoumat jaké právní následky má uznání respektive neuznání státu. I když uznání může být vnímáno a užíváno jako politický nástroj, uznání má právní následky, které dopadají do sféry uznávajícího státu a zároveň působí také vůči státu uznanému a to od okamžikem vydání aktu. Velká část těchto právních následků má projev na vnitrostátní úrovni. Jedná se zejména o jurisdikční imunitu státu a právo na stání u obecného soudu. Na mezinárodní úrovni jde hlavně o skutečnost, že uznávající stát nemůže popírat legality a právní následky vycházející ze situace, nebo nároku, který vzal aktem uznání na vědomí¹²⁴ a dále členství v mezinárodních organizacích a právo na stání před mezinárodními soudy a tribunály.

Ve většině případů můžeme přijmout tezi, že uznání státu je právním potvrzením faktického stavu věcí. Nicméně v případě neuznání nelze tvrdit, že entita ztrácí práva a povinnosti v rámci mezinárodního práva. Obecně platí, že politická existence státu je nezávislá na uznání jiným státem a tedy neuznaný stát musí být považován za subjekt, na který se vztahují mezinárodněprávní práva a povinnosti. Neuznané státy tedy nemohou tvrdit, že nejsou vázány normami mezinárodního práva ve smyslu např. užití nebo hrozby silou. Na druhou stranu území států nelze považovat za *terra nullius*, které by mohl být předmětem prvotní okupace. Státy, které přistoupily k mezinárodním smlouvám, jejichž signatáři jsou státy, které neuznávají, legitimně očekávají, že tyto státy jsou smlouvou zavázány stejně jako oni. Tak např. Velká Británie vnímala, že Německá demokratická republika je zavázána podpisem Smlouvy o zákazu jaderných zkoušek, i přesto, že Německo neuznávalo.¹²⁵

Následkem neuznání je absence diplomatických vztahů. V případě vyššího počtu neuznání se může jednat až o mezinárodní izolaci. Této izolaci čelí i státy vůči kterým nesměruje povinnost neuznat, jako například Somaliland, Náhorní Karabach a Transnistrie. Toto neuznání, jak už bylo řečeno, nemůže limitovat jejich práva a povinnosti na mezinárodní úrovni. V rámci národního práva je ovšem limitace práv a povinností reálným následkem neuznání. Na druhou stranu je nutno zdůraznit, že udělení uznání neznamena automatické navázání diplomatických vztahů.

¹²⁴ CRAWFORD, James, BROWNLIE, Ian. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 105

¹²⁵ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 393

6.1 Stání před národními soudy

Ve sféře národního práva má uznání významné následky jelikož soudní soustava je povinna následovat postoj exekutivy. Neuznané státy nemohou uplatňovat jurisdikční imunitu, získat uznání aktů moci soudní a výkonné za účelem řešení střetu dvou národních právních řádů a konečně nemohou vystupovat jako žalobce před národními soudy.

Soudy Velké Británie dlouhou dobu zastávaly tradiční postoj, kdy s entitou neuznanou vládou VB zacházela jako by neexistovala. Hersch Lauterpach ve své monografii vysvětluje: “pro účely soudní nelze neuznané vládě přiznat žádnou existenci ... nelze připustit žádné faktické následky její domnělé existence ... Správné a rozumné pravidlo je, že neuznaná vláda a její akty jsou nulitní.”¹²⁶

Text sice zmiňuje vlády, ale stejný princip platí pro státy. A tedy podle tohoto tradičního postoje neuznané státy neměly možnost účastnit se řízení jako žalobce a aktům státu by soud nevěnoval pozornost. Soudní praxe se do první poloviny 20. století držela zásady, že soudy nemohou přiznat více uznání než samotná exekutiva.¹²⁷

Změna soudní praxe přišla v roce 1966 v souvislosti s případem Carl Zeiss Stiftung v Rayner & Keeler. Žalovaná strana tvrdila, že Carl Zeiss Stiftung nemůže být účastníkem řízení, protože, tato společnost byla zřízena na základě zákonů Německé demokratické republiky a NDR nebyla Velkou Británií uznána. Žalobce namítal, že Velká Británie uznává Sovětský svaz jako suveréna ne vztahu k NDR. Sněmovna lordů jako dovolací soud rozhodla o uznání aktů NDR na základě skutečnosti, že tyto akty byly na NDR delegovány Sovětským svazem, který vláda uznávala jako suveréna. Ve skutečnosti ovšem Sovětský Svaz uznal NDR jako suverénní stát. Nicméně soud přišel s touto fikcí, aby v zájmu spravedlnosti obešel zásadu, že vláda a soudy mluví jedním hlasem.¹²⁸

Prvním případem, jenž se inspiroval rozsudkem ve věci Carl Zeiss, byl Hesperides Hotels v Aegean Turkish Holidays Ltd z roku 1977. Příklad se týkal řeckého Kypřana, který vlastnil hotely na území okupovaných tureckými Kypřany. Tento případ sice neznamenal zvrat v oblasti uznávání před soudy, jelikož soud nárok zamítl s odůvodněním, že anglické soudy nemohou rozhodovat o vlastnických právech nemovitostí nacházejících se mimo území

¹²⁶ LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, s. 146

¹²⁷ CHATMAN HOUSE. *Recognition of States: the Consequences of Recognition or Non- Recognition in UK and International Law* [online]. chatmanhouse.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf>

¹²⁸ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, s. 66

Anglie. Nicméně v *obiter dictum* se soudce vyjádřil, že v zájmu zmírnění těžkých následků neuznání, které nespravedlivě dopadají na jedince, by vzhledem k soukromým aktům, měla existovat výjimka ze zásady neuznání.¹²⁹

I když se toto *obiter dictum* nikdy nestalo *ratione decidendi*, přispělo ke zformování legislativy, která tuto nespravedlnost odstranila. V roce 1991 nakonec parlament v zájmu odstranění dopadů neuznání na jedince a obnovení obchodní důvěry přijal Foreign Corporations Act, kterým přiznává subjektivitu společnostem založených na základě práva států, které Velká Británie neuznává.¹³⁰

Nicméně tento nový přístup je pouze ve vztahu k soukromým aktům. Soudy do dnešního dne neuznávají akty neuznaných států respektive entit s odůvodněním, že toto uznání by překročilo hranici formálního uznání.¹³¹

6.2 Stání před mezinárodními soudy

V této části budeme zkoumat, jestli neuznané, respektive státy s omezeným uznáním mají reálnou možnost být účastníkem řízení před mezinárodními soudy a tribunály. Pro naši analýzu jsme vybrali Mezinárodní soudní dvůr, jakožto nejdůležitější soud, na který se mohou obracet státy se svými vzájemnými spory a dále Mezinárodní trestní soud, který má jurisdikci stíhat jednotlivce za zločiny genocidy, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny.

6.2.1 Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr je orgánem OSN a v rámci mezinárodního práva má významné postavení. K soudu podle čl. 35 odst. 1 Statutu mají přístup pouze státy. Věcnou příslušnost MSD upravuje čl. 36 Statutu MSD. Odst. 1 stanovuje: “Příslušnost Dvora zahrnuje všechny spory, které na něj strany vnesou, i všechny otázky, o nichž jedná charta Spojených národů nebo platné smlouvy a úmluvy“.¹³²

¹²⁹ DIRECTORATE GENERAL OF HUMAN RIGHTS AND LEGAL AFFAIRS. *Yearbook of the European Convention on Human Rights*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2011, s. 136

¹³⁰ Foreign Corporations Act 1989

¹³¹ CHATMAN HOUSE. *Recognition of States: the Consequences of Recognition or Non- Recognition in UK and International Law* [online]. chatmanhouse.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf>

¹³² Statute of the International Court of Justice, Art. 36 [online]. [cit. 10. března 2015] Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/documents/?p1=4&p2=2>>

Na základě tohoto článku může neuznaný stát přijmout věcnou příslušnost MSD, pokud uzavřel smlouvu nebo úmluvu s dalšími státy, jenž jsou členy OSN a tato smlouva respektive úmluva stanoví, že veškeré spory, z ní vyplývající jsou ve věcné příslušnosti MSD. Je faktem, že neuznané státy většinou nejsou stranami multilaterálních smluv, ale v případě Tchaj-wanu¹³³ takovou smlouvu nacházíme. Čl. XXVII smlouvy o Přátelství, obchodu a plavbě,¹³⁴ uděluje věcnou příslušnost ve vzájemných sporech MSD. Tato smlouva byla uzavřena mezi Čínskou republikou a USA v roce 1946 a jak soudy USA tak Tchaj-wanu uznávají platnost této smlouvy. Tato smlouva tedy splňuje požadavek ustanovení čl. 36 odst. 1 na platnost smlouvy a dovoluje Tchaj-wanu se obrátit v případných sporech na MSD.

Dalším způsobem přenosu věcné příslušnosti na MSD je dle čl. 36 odst. 2 Statutu možnost států uznat obligatorní jurisdikci MSD. Aby neuznaný stát mohl obligatorní jurisdikci uznat, musí nejprve přistoupit ke statutu MSD. Dle čl. 93 odst. 2 Charty OSN: „Stát, který není členem Organizace, může se stát i účastníkem statutu Mezinárodního soudního dvora za podmínek, které v každém případě určí Valné shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti“.¹³⁵ Na základě tohoto článku by tedy neuznaný stát mohl přistoupit ke statutu MSD rozhodnutím Valného shromáždění na základě doporučení Rady bezpečnosti. Tento přístup se nejeví jako reálný pro žádný z dnešních neuznaných států. V případě Abcházie a Jižní Osetie by USA doporučení zajisté vetovaly a naopak ve věci Kosova by veto bylo přišlo ze strany Ruska. Tchaj-wanu by neprošel pravděpodobně také, jelikož Čínská lidová republika je stálým členem Rady bezpečnosti.

Statut MSD nám ovšem nabízí další možnost přístupu. Dle čl. 35 odst. 2 Statutu, podmínky pro přístup jiných států, tedy těch, kteří nepřistoupily ke statutu, k MSD stanoví Rada bezpečnosti. Podle rezoluce 9 přijaté Radou bezpečnosti v roce 1946, stát může deklarací uloženou u MSD přijmout jeho věcnou příslušnost za předpokladu, že bude

¹³³ Na základě novely ústavy Tchaj-wanu z 90. let, podle které jsou nyní až na výjimky členové parlamentu voleni pouze obyvatelstvem svobodné části republiky, tj. ostrova, se lze domnívat, že znamená částečný odklon vlády od politiky tzv. jedné Číny a lze předpokládat existenci státu Tchaj-wan. Tento postoj dále potvrzuje reakce vlády Tchaj-wanu na přijetí zákona PRC, který potvrzuje, že Tchaj-wan je součástí PRC. Vláda zastala názor, že tento zákon porušuje suverenitu Tchaj-wanu. Nicméně převážná většina mezinárodního společenství podporuje politiku jedné Číny pod vládou PRC.

¹³⁴ Treaty of Friendship, Commerce and Navigation between the United States of America and the Republic of China. [online]. tcc.export.gov [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://tcc.export.gov/trade_agreements/all_trade_agreements/exp_005399.asp>

¹³⁵ United Nation's Charter, art. 93 [online]. un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter2.shtml>>

dodržovat rozhodnutí soudu a povinnosti vyplývající z Charty OSN.¹³⁶ Tento postup se odlišuje od přístupu na základě čl. 93 odst. 2 Charty uvedeného výše. Na základě čl. 35 odst. 2 Statutu, bude o přístupu neuznaného státu k MSD rozhodnuto soudem samostatně. Soud by ve svém rozhodnutí musel přezkoumat, zda žadatel je stát ve shodě s čl. 34 odst. 1 Statutu. Pokud neuznaný stát splní všechny požadavky stanovené rezolucí 9, MSD může zvážit mezinárodní soudní uznání dosud neuznaného státu, respektive státu s omezeným uznáním a přiznat mu přístup ke dvoru. Tyto státy ovšem musí zvážit riziko, které deklarace věcné příslušnosti MSD s sebou nese. Pokud MSD nevyhodnotí, že žadatel je stát a zamítne mu přístup ke dvoru, státnost neuznaného státu bude vážně zpochybněna, jelikož další soudy a tribunály budou pravděpodobně následovat precedent MSD. Na druhou stranu pokud by MSD rozhodl ve prospěch, neuznaný stát by měl nezvratný důkaz své nezávislosti, jelikož dle Statutu MSD pouze státy mohou podat takovou deklaraci. Nicméně realita je taková, že MSD jako orgán OSN bude pravděpodobně konformní s názory Valného shromáždění a Rady bezpečnosti a je nepravděpodobné, že by rozhodl ve prospěch neuznaného státu, který nemá šanci na členství v organizaci.

V případě sporů vyplývajících ze smluv pravděpodobně nemůže být vyloučeno, že by MSD povolil přístup neuznanému státu, jehož faktická státnost může být jen těžko zpochybněna a to i navzdory odlišnému pohledu ze strany Valného shromáždění a Rady bezpečnosti.

6.2.2 Mezinárodní trestní soud

Mezinárodní trestní soud byl ustanoven Římským statutem, který vešel v platnost 2. července 2002. Čl. 1 tohoto statutu soud definuje jako „stálou instituci, která je oprávněna vykonávat jurisdikci vůči osobám pro nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství.“¹³⁷

Výkon jurisdikce upravuje článek 12 odst. 1 zmíněného statutu. Podle tohoto odstavce stát, jenž se stal smluvní stranou tohoto statutu, tímto přijímá jurisdikci soudu vůči zločinům uvedeným v tomto statutu. K otázce členství se vyjadřuje čl. 125 odst. 3, který říká, že tento statut je otevřen k přístupu všem státům. A konečně dle čl. 12 odst. 3 mají státy také možnost přijmout výkon jurisdikce soudu pouze vůči předmětnému zločinu a to uložením prohlášení u

¹³⁶ *Resolution 9 (1946)* [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 15 October 1946 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9\(1946\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9(1946))>

¹³⁷ *Rome Statute* [online]. icc-cpi.int [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf>

tajemníka. Stejně jako v případě MSD, se v Římském statutu opakuje požadavek státnosti. Neuznaný stát tedy může prohlášením přijmout jurisdikci a vyčkat zda mu Úřad žalobce MTS přístup potvrdí.

Palestina této možnosti využila 22. ledna 2009, kdy na základě článku 12 odst. 3 uložila u tajemníka prohlášení přijímající výkon jurisdikce soudu vůči zločinům spáchaným na území Palestiny od 1. července 2002. Úřad žalobce zahájil v souladu s čl. 15 předběžné řízení s cílem zjistit, zda byly splněny podmínky pro výkon jurisdikce podle čl. 12. Samotné vyjádření v této věci bylo vydáno až o 3 roky později 3. dubna 2012. Úřad žalobce si položil otázku co je definičním hlediskem státu ve smyslu čl. 12 statutu a došel k závěru, že orgánem způsobilým rozhodnout, kdy je stát státem ve smyslu čl. 12 je generální tajemník OSN, který se v případě pochybností může obrátit na Valné shromáždění. Úřad dále poznamenal, že Palestina má ve Valném shromáždění statut pozorovatele a nikoliv statut nečlenského státu.¹³⁸ S tímto odůvodněním tedy bylo prohlášení Palestiny zamítnuto.

Situace se změnila o pár měsíců později, když v listopadu 2012 Valné shromáždění OSN přijalo Palestinu jako nečlenský pozorovatelský stát. Dle původního odůvodnění pro zamítnutí přijetí jurisdikce provedené úřadem tajemníka MTS již nic nebrání Palestině přijmout jurisdikci. 31. prosince 2014 Palestina vydala další prohlášení přijímající jurisdikci MTS dle čl. 12 odst. 3. Toto prohlášení bylo přijato generálním tajemníkem OSN 6. ledna 2015 a statut vstoupil v platnost na území Palestiny 1. dubna 2015.¹³⁹

Po přístupu Palestiny k MTS se vyrojily titulky hlásající, že státnost Palestiny je tímto potvrzena na druhé straně se Bílý dům, který je dlouholetým spojencem Izraele ústy své mluvčí vyjádřil, že USA se nedomnívají, že Palestina je způsobilá přistoupit k Římskému statutu¹⁴⁰ Bližší důvodu proč USA toto stanovisko zaujaly prohlášení ovšem neposkytuje. I přesto, že rozhodnutí Úřadu žalobce nemůže být *opinio* mezinárodního společenství, vzhledem ke skutečnosti, že Úřad jedná pouze v rámci svých svěřených pravomocí, neznamená to, že by toto rozhodnutí bylo bez jakéhokoliv efektu na státnost Palestiny.¹⁴¹

Je nesporné, že rozhodujícím okamžikem pro změnu názoru Úřadu žalobce MTS bylo získáním statutu nečlenského pozorovatelského státu OSN. Je tedy zřejmé, že Úřad žalobce

¹³⁸ *Situation in Palestine*. [online]. icc-cpi.int [cit. 10. března 2015] Dostupný na <<http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/C6162BBF-FEB9-4FAF-AFA9-836106D2694A/284387/SituationinPalestine030412ENG.pdf>>

¹³⁹ *State of Palestine Accession* [online]. treaties.un.org [cit. 10. března 2015] Dostupný na <<https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2015/CN.13.2015-Eng.pdf>>

¹⁴⁰ *US does not believe Palestine is eligible to accede to Rome Statute* [online]. unispal.un.org [cit. 10. března 2015] Dostupný na <<http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/468903337F01BE4485257DC70050322E>>

¹⁴¹ BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SVÁČEK, Ondřej. *Vznik a uznání státu – Aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2014, s. 57

při rozhodování, zda dovolí neuznaným státům přistoupit k Římskému statutu, řídí standardy OSN pro posuzování státnosti. Ve vztahu k přístupu dalších neuznaným států k Římskému statutu bude rozhodující, zda Úřad po přistoupení Palestiny přehodnotí svůj dosavadní postoj a nebude posuzovat státnost pouze v rozsahu statutu státu v rámci OSN.

6.3 Zhodnocení

Jak jsme si ukázali s aktem uznání, respektive neuznání se pojí významné právní následky, které dopadají jak do sféry státu uznávajícího tak uznaného. Na vnitrostátní úrovni se jedná zejména o jurisdikční imunitu a přístup uznaného respektive neuznaného státu a korporací založených na základě práva tohoto státu k obecným soudům. Analýzou rozhodovací praxe soudů Velké Británie jsme dospěli k závěru, že soudy se v rámci snížení dopadů neuznání na jednotlivce snažily nacházet interpretace, které by dovolily pro soukromé akty výjimku ze zásady odporující soudnímu uznání. Tato praxe následně vedla k přijetí legislativy, která přiznává subjektivitu společnostem založeným na základě práva států neuznaných Velkou Británií.

Na mezinárodní úrovni jsme rozebrali možnost přístupu neuznaných států k mezinárodním soudům a tribunálům. V případě MSD existuje možnost uznat obligatorní jurisdikci Soudu. Dle čl. 35 odst. 2 Statutu ve spojení s rezolucí 9. Rady Bezpečnosti, bude o přístupu k MSD rozhodovat Soud samostatně. Vzhledem k nedostatku praxe je ovšem obtížné odhadnout výsledek takového rozhodnutí. Lze se ovšem domnívat, že Soud v tomto případě bude komformní s názory orgánu OSN.

V případě Mezinárodního trestního soudu je zhodnocení přístupu snazší. Příklad Palestiny nám dokládá, že neuznaný stát, má možnost přistoupit k Římskému státu. Ovšem stalo se tak až napodruhé ve spojitosti se změnou statutu Palestiny v rámci OSN. MTS tedy k posouzení otázky státnosti využil standardy aplikované OSN. Přístup dalších neuznaných států, které nemají žádný statut v rámci OSN je tedy značně diskutabilní.

7. Postavení států s omezeným uznáním v rámci mezinárodního společenství

Cílem této kapitoly je popsat složité postavení států s omezeným uznáním v rámci mezinárodního společenství. Funkční existence těchto států je díky mezinárodní izolaci, která si v určitých případech nezádá s následky povinnosti neuznat směřující vůči státům, jejichž vznik je spojován s porušením norem obecného mezinárodního práva, nesmírně obtížná. Ustát období izolace představuje pro tyto obecně ne zrovna ekonomicky vyspělé státy velkou výzvu, která často bez pomoci externích patronů končí nezdarem. Skutečnost, proč k této mezinárodní izolaci dochází, si vysvětlíme v souvislosti se zásadou teritoriální integrity. Rozebereme také jednotlivé strategie států směřující k získání uznání a posoudíme, do jaké míry jsou úspěšné. Skutečnost, že mezinárodní izolace má negativní implikace v otázkách bezpečnosti, je jedním z faktorů, které stojí za nedávnými pokusy mezinárodního společenství o jistou míru kooperace s těmito entitami. Položíme si otázku, zda taková kooperace může přispět k širšímu mezinárodnímu uznání těchto států. V závěru posoudíme, zda se unikátnost Kosova, které podle usilovných tvrzení západních představitelů stojí mimo sféru mezinárodního práva, zakládá na pravdě nebo zda jde jen o zbožné přání, aby se z Kosova nestal precedent.

7.1 Vymezení

Státy s omezeným uznáním mají svůj původ v konfliktech, které se rozhořely na základě prosazování práva na sebeurčení částí obyvatel původních států. Vznikají zejména secesí a porušování teritoriální integrity je často citovaným důvodem, který stojí za jejich neuznáním majoritou mezinárodního společenství. Státy s omezeným uznáním často vznikají také díky státnímu kolapsu, či slabé vládě, která ztratila efektivní kontrolu nad územím. Stát s omezeným uznáním Nina Caspersen definuje v těchto bodech¹⁴²

- Entita dosáhla faktické nezávislosti, kontroluje alespoň dvě třetiny území, které si nárokuje, včetně hlavního města a klíčových regionů
- Představitelé entity usilují o vybudování dalších státních institucí a demonstraci své legitimacy

¹⁴² CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 11

- Entita formálně vyhlásila svou existenci nebo demonstrovala jasnou aspiraci pro nezávislost, např. vyhlášením referenda o nezávislosti, přijetím vlastní měny nebo dalšími akty, které jasně demonstrují separátní státnost
- Entita se snaží zajistit si mezinárodní uznání, ale zatím ho nedosáhla, nejvýše byla uznána státem, který má vůči ní funkci patrona a malým počtem států s nízkým významem na mezinárodní úrovni
- Entita existuje alespoň 2 roky

Tato kritéria kladou důraz na neuznání, ale zároveň naznačují, že entity se pustily do budování státních institucí, což naznačuje snahu alespoň vypadat jako fungující stát. Důraz na skutečnost, že faktická nezávislost trvá alespoň 2 roky, vylučuje entity jepičího života, které čas od času nezávislost vyhlásí.

Na základě těchto kritérií jsme vytvořili seznam současných států s omezeným uznáním, respektive v případě Somalilandu se jedná o stát neuznaný žádným dalším státem.

Název entity	De iure mateřský stát	Obyvatelstvo	HDP na obyvatele	Hodnocení svobody ¹⁴³	Počet uznávajících států
Abcházie (1993)	Gruzie	242,862 (2012)	3,000 USD (2010) ¹⁴⁴	částečně svobodný	4 OSN + 3
Jižní Osetie (1992)	Gruzie	51,547 (2013)	250 USD (2002) ¹⁴⁵	nesvobodný	4 OSN + 3
Náhorní Karabah (1994)	Ázerbájdžán	138,862 (2006)	2,372 USD (2010) ¹⁴⁶	částečně svobodný	0 OSN + 3
Severní Kypr (1974)	Kypr	286,257 (2011)	16,158 USD (2008) ¹⁴⁷	svobodný	1 OSN
Somaliland (1991)	Somálsko	3,500,000 (2008)	226 USD (2003) ¹⁴⁸	částečně svobodný	0
Transnistrie (1991)	Moldavsko	505,153 (2014)	392 USD (2003) ¹⁴⁹	nesvobodný	0 OSN + 3
Hraniční případy					
Kosovo (1999)	Srbsko	1,859,203 (2014)	3,940 USD (2013) ¹⁵⁰	částečně svobodný	110 OSN
Stát Palestina (1988)	není ¹⁵¹	4,550,368 (2014)	1,653 USD (2013) ¹⁵²	nesvobodný	135 OSN + 2
Tchaj-wan (1971)	Čínská lidová republika	23,373,517 (2014)	21,141 USD (2013) ¹⁵³	svobodný	21 OSN + 1

Jak můžeme vidět, současné státy s omezeným uznáním představují různorodou směsici. Od Jižní Osetie s obyvatelstvem pod sto tisíc a HDP na osobu pouhých 250 USD po

¹⁴³ *Freedom house report* [online]. [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world#.VQsI3vmsWP0>>

¹⁴⁴ Odhad INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Abkhazia deepening dependence* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.crisisgroup.org/~media/files/europe/202_abkhazia_deepening_dependence.ashx>

¹⁴⁵ Odhad INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Georgia: Avoiding war* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na

<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/159_georgia_avoiding_war_in_south_ossetia.pdf>

¹⁴⁶ National statistic service of Nagorno Karabath [online]. stat-nkr.am [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <www.stat-nkr.am>

¹⁴⁷ Economic and Social Indicators [online]. devplan.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://devplan.org/frame-eng.html>>

¹⁴⁸ Odhad *Becoming Somaliland; Understanding Somalia and Somaliland* [online]. Foreign Affairs, 6. 2009 [cit. 10. března 2015]. Dostupné <<http://www.foreignaffairs.com/articles/65059/mark-bradbury-ioan-lewis/becoming-somaliland>>

¹⁴⁹ Odhad INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Moldova: no quick fix* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/Moldova%20147.pdf>>

¹⁵⁰ Data Světové banky

¹⁵¹ Izrael není Izrael mateřským státem, ale obnovení výstavby židovských osad na Západním břehu a ve východním Jeruzalému implikuje určitou de facto suverenitu Izraele nad tímto územím. Navíc mezi lety 2009 až 2013 se počet obyvatel v těchto osadách zvyšoval tempem 4% ročně.

¹⁵² *Trading Economics statistics*. [online]. tradingeconomics.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.tradingeconomics.com/palestine/gdp-per-capita>>

¹⁵³ Economy [online]. economywatch.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/GDP_Per_Capita_Current_Prices_US_Dollars/>

Tchaj-wan, který je označován za ekonomického tygra a počtem obyvatel v desítkách milionů je 52 nejlidnatějším státem na světě. Úroveň svobody podle hodnocení Freedom House ukazuje, že převážná část těchto států do určité míry omezuje svobody svých obyvatel. Vedle Jižní Osetie a Transnistrie, které jsou klasifikovány jako zcela nesvobodné, zde nacházíme dvě výjimky, které jsou vnímány za zcela svobodné. Je tedy zřejmé, že politický režim a úroveň svobody těchto států není důvodem pro jejich neuznání. Když pomineme Palestinu tak jediné co má tato na první pohled nesourodá směsice států společné je fakt, že jejich vznik na základě secese bez souhlasu mateřského státu porušuje zásadu územní integrity. Tuto skutečnost vnímáme jako hlavní důvod pro jejich neuznání mezinárodním společenstvím.

7.2 Zásada územní integrity v souvislosti se státy s omezeným uznáním

Výše jsme shledali, že porušování zásady územní integrity vnímáme jako hlavní důvod existence států s omezeným uznáním. Tato zásada je pevně zakotvena v Chartě OSN a v judikatuře MSD. Čl. 2 odst. 4 Charty jasně zmiňuje zákaz užití nebo hrozby silou vůči územní integritě států. V rozsudku ve věci Corfu Channel se MSD jasně vyslovil, že respektování územní suverenity mezi státy navzájem je základním kamenem mezinárodních vztahů.¹⁵⁴ Dále v případě Nikaragua (Vojenské a polovojenské aktivity v Nikaragui a proti ní) MSD zdůraznil, že je povinností každého státu respektovat územní suverenitu ostatních států. Podpora, kterou USA poskytovaly rebelům v Nikaragui dle soudu konstitovala nezákonné užití síly a porušení územní integrity Nikaragui.¹⁵⁵

Dle MSD tedy nejen užití či hrozba silou vůči územní integritě porušuje mezinárodní právo, ale stejně také nepřímé užití síly. Tudíž i podpora povstaleckého hnutí, které usiluje o odtržení státu, představuje porušení mezinárodního práva. Na druhou stranu uznání takovéto povstalecké entity mezinárodní právo porušovat nebude za předpokladu, že se nejedná o předčasné uznání v době, kdy entita nemá své území pod efektivní kontrolou.

Otázku, zda se zásada územní integrity vztahuje i na jiné subjekty než státy, zodpověděl MSD v Poradním posudku ve věci Kosova. Soud zastal názor, že zásada

¹⁵⁴ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Corfu Channel (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Albania)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/1/1645.pdf>>

¹⁵⁵ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/70/6503.pdf>>

teritoriální integrity se uplatňuje pouze ve vztazích mezi státy.¹⁵⁶ Povstalecká hnutí, která usilují o samostatnost a oddělení od mateřského státu tedy tuto zásadu neporušují, ale jakákoliv podpora těchto hnutí ze strany třetích států je vměšování do vnitřních záležitostí států a podle názoru, který MSD zaujal v případě Nicaragua toto jednání narušuje územní integritu států.

7.3 Důsledky neuznání v otázkách bezpečnosti

Mezinárodní izolace států s omezeným uznáním nutně nenaznačuje nedostatek zájmu ze strany mezinárodního společenství. Navzdory své velikosti státy s omezeným uznáním představují určitou hrozbu pro čelní politické představitele. Jelikož se tyto státy nacházejí většinou v nestabilních regionech, hrozba nestability a obava z obnovení bojů je vysoká.¹⁵⁷ Bezpečnostní obavy ve spojení se státy s omezeným uznáním spadají do dvou kategorií.

První oblastí jsou hrozby související s vysokou průchodností hranic států.

Mezinárodní společenství se obává, že kriminálníci, mohou přes hranice těchto států za účelem zisku bez sebemenšího problému pašovat zakázané a nebezpečné zboží.¹⁵⁸ Další zmiňovanou hrozbou je, že se tato území mohou stát úrodnou půdou pro teroristy. Tento názor vychází z předpokladu, že v těchto státech neexistuje efektivní výkon státní moci a státní orgány nejsou schopny vůči těmto hrozbám aktivně bojovat. Známým případem je Čečna a její spojení s islámskými teroristy.

Druhou oblastí je hrozba obnovení bojů. Poměrně přesvědčivým argumentem proti obnovení bojů je skutečnost, že státy s omezeným uznáním mají velmi málo důvodů začít nový konflikt. Po vyhraném konfliktu se státy spíše snaží konsolidovat svou kontrolu nad územím a získat mezinárodní uznání. Na druhou stranu tyto státy ne vždy ovládají veškeré území, které si nárokují nebo jejich ambice směřují k dalším územním ziskům. Iniciátorem nového konfliktu, ale většinou bývá mateřský stát.¹⁵⁹ Mateřské státy často doufají, že čas je na jejich straně a státy s omezeným uznáním postupně díky mezinárodní izolaci zeslábnu a oni budou mít čas vybudovat silnou armádu a získat ztracené území zpět. Tento postup uplatnilo

¹⁵⁶ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹⁵⁷ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 45

¹⁵⁸ Faktem je, že monitorováním hranic Transnistrie prováděným EU bylo zjištěno, že nejčastějším pašovaným kontrabandem jsou mražená kuřata a zboží podobného charakteru.

¹⁵⁹ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 81

Chorvatsko ve své ofenzivě proti Republice Srbska krajina a Rusko při reintegraci Čechy. Je tedy zřejmé, že obavy z nových krvavých bojů jsou víc než reálné.

7.4 Cesta za získáním mezinárodního uznání¹⁶⁰

Existují různé způsoby a cesty jak si zajistit širší mezinárodní uznání jako stát s omezeným uznáním. Jedním z těch rafinovanějších způsobů zajištění uznání je podplácení, respektive přísliby různých výhod. Tak například se říká, že za uznáním Tchaj-wanu Makedonií v roce 1999 byl příslib zahraničních investic.¹⁶¹ Nauru si údajně za uznání Abcházie a Jižní Osetie vyžádalo od Ruska 50 milionů dolarů.¹⁶² Je faktem, že tyto finanční pobídky jsou pro většinu států s omezeným uznáním za hranicemi jejich možností. Nejčastějším argumentem tedy zůstává kombinace práva národů na sebeurčení s historickými pojítky k území a právo na remediální secesi¹⁶³ z důvodů údajného porušování lidských práv.¹⁶⁴ Nicméně tato strategie se nejevila jako příliš účinná

V druhé polovině 90. let se tyto státy rozhodly změnit svůj strategický přístup pro dosažení mezinárodního uznání. Místo, aby si hrály na oběti porušování lidských práv, začaly klást důraz na své údajné úspěchy v oblasti budování státu a procesu demokratizace. K tvrzení, že mají právo na uznání, přidaly argument, že si uznání na základě svých úspěchů zaslouží. Poslanci parlamentu Náhorního Karabahu tak například tvrdí: “Posledních 16 let máme pravidelné a svobodné volby, jednotlivé moci jsou od sebe odděleny, vymahatelnost práva je zaručena a armáda je pod civilní kontrolou.”¹⁶⁵ Dnešní státy s omezeným uznáním tedy nejen prohlašují, že jsou schopni spravovat své území, ale oznamují, že sdílejí hodnoty společné pro mezinárodní společenství a nepředstavují bezpečnostní hrozbu.

Skutečnost, že tyto státy vnímají svoje snahy v oblasti budování efektivní státní správy a procesu demokratizace za rozhodující faktory pro uznání demonstruje prohlášení prezidenta

¹⁶⁰ Autor si je vědom, že tato podkapitola má značný přesah do politologie, ale považuje za vhodné ji zařadit pro celistvé pochopení problematiky uznání státu ve vztahu ke státům s omezeným uznáním.

¹⁶¹ *Macedonia: Taiwan's lost gambit* [online]. atimes.com [cit. 10. března 2015]. Asia times, 11. 6. 2001 Dostupné na <<http://www.atimes.com/china/CG11Ad02.html>>

¹⁶² *Tiny Nauru In \$50 Million Russia Gambit* [online]. speroforum.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.speroforum.com/a/24265/Tiny-Nauru-In-50-Million-Russia-Gambit#.VQ-wBPmsWP0>>

¹⁶³ Koncept remediální secese vychází ze zásady ubi jus ibi remedium. Myslí se jím možnost secese v případě odepření práva na sebeurčení národa, který se chce osamostatnit a je vůči němu uplatňován represivní režim v podobě porušování lidských práv.

¹⁶⁴ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 69

¹⁶⁵ *Karabakh Has Serious Grounds for International Recognition of Sovereignty* [online]. karabakh.com, 20. 8. 2008 [cit. 10. března 2015].

Dostupné na <<http://www.karabakh-open.com/src/index.php?lang=en&nid=7849&id=3>>

Náhorního Karabahu:“Lidé, kteří mají velice demokratickou ústavu, kteří usilují o evropské hodnoty, mají větší šanci být uznáni mezinárodním společenstvím než ostatní“¹⁶⁶

Tento myšlenkový zvrát souvisí s podmínkami, které evropské společenství přijalo pro uznávání nových států bývalé Jugoslávie v 90-tých letech. První podmínkou bylo dodržování zásad právního státu, demokracie a lidských práv.¹⁶⁷ Státy s omezeným uznáním pochopily, že proto, aby se staly součástí exkluzivního klubu uznaných suverénních států, demokratizace a vybudování efektivního států je nezbytnost. Ve své cestě za získáním mezinárodní podpory jsou tyto státy často hodně ctižádostivé, nejen, že se snaží demonstrovat své vlastní demokratické úspěchy, ale tvrdí, že dokonce dosahují vyšší míry demokracie, než jejich mateřské státy.¹⁶⁸ Tato demonstrace demokracie je důležitá, neboť mateřské státy tyto režimy často označují za nezákonné.

Po relativně širokém mezinárodním uznání, které následovalo po vyhlášení nezávislosti Kosova, státy s omezeným uznáním doufaly, že tento precedent by se mohl stahovat i na ně. Mezinárodní společenství ovšem odmítalo precedent uznání státu, který vznikl secesí bez souhlasu mateřského státu na základě tvrzení, že Kosovo je případem *sui generis*. Tento přístup znamenal pro zbylé státy usilující o mezinárodní uznání velké zklamání. V případě Náhorní Karabachu tento vývoj znamenal, že jeho představitelé začali více zdůrazňovat nutnost udržení status quo než otázku mezinárodního uznání.¹⁶⁹ Jižní Osetie a Abcházie, které byly nedlouho po uznání Kosova uznány Ruskem, nastoupily cestu bližší spolupráce se svým patronem a otázka získání širšího mezinárodního uznání přestala být prioritní.¹⁷⁰

7.5 Spolupráce mezinárodního společenství se státy s omezeným uznáním

Po letech ignorování existence států s omezeným uznáním, mezinárodní společenství dospělo k názoru, že izolace je kontraproduktivní a jejím jediným efektem je bližší integrace těchto států s jejich patronskými státy. Mezinárodní mediátoři a mateřské státy tedy čím dál tím více začínají zvažovat strategie zapojení těchto států.

¹⁶⁶ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 79

¹⁶⁷ EC guidelines on the recognition of new states

¹⁶⁸ CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 72

¹⁶⁹ Tamtéž s. 104

¹⁷⁰ INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Georgia: Avoiding war* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na

<[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/159_georgia_avoiding_war_in_south_ossetia.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/159_georgia_avoiding_war_in_south_ossetia.pdf)>

Severokyperská republika od roku 2004 zažívá rostoucí mezinárodní zapojení. Tato entita nyní má dva zástupce v parlamentním shromáždění Rady Evropy a dále má kvazi-diplomatické zastoupení v Bruselu a právo lobovat v Evropském parlamentu. Prezident Severokyperské republiky byl dokonce přijat americkým ministrem zahraničních věcí.¹⁷¹ Jedná se o zcela nevídanou změnu postoje od vydání rezoluce volající po neuznání Severokyperské republiky.

Podobný přístup začíná být aplikován také vůči Abcházii a Severní Osetii. V roce 2009 Evropská unie spustila program Neuznání a zapojení (Non-recognition and Engagement), který předpokládá zvýšení spolupráce a zapojení s Abchází a Jižní Osetií. Projekty v rámci tohoto programu kladou důraz zejména na lidská práva, ekonomickou integraci a zapojení občanských sdružení, ale zároveň jsou kombinovány se silnou podporou pro územní integritu Gruzie a neochotou zapojení čelních představitelů Abcházie a Jižní Osetie. Evropská unie doufá, že tento program pomůže zvýšit její stopu a vliv v oblasti a podpořit alternativní politické názory, které se zdají být momentálně v menšině. Odstranění mezinárodní izolace a diverzifikace názorů předpokladem pro vyřešení konfliktu.¹⁷² Dle našeho názoru se jedná o správný přístup a pochopení vývoje situace, jelikož dlouhodobá izolace vede pouze k bližšímu semknutí těchto států s jejich sponzorem tj. Ruskem.

Nedostatek tohoto přístupu ovšem tkví ve skutečnosti, že i když státy s omezeným uznáním volají po zvýšení mezinárodního zapojení, projekt, který ve své podstatě směřuje k reintegraci území, pro ně nebude zajímavý. Zapojení a podpora ze strany mezinárodního společenství by musela být značná, aby konkurovala podpoře, které se těmto státům dostává od Ruska. Na druhou stranu pokud je taková strategie úspěšná, nevyhnutelným vedlejším efektem je posílení udržitelnosti režimu. I když se mezinárodní společenství rozhodne pro podporu budování právního státu a veřejné správy doufajíc, že se objeví více opozičních hlasů, tato podpora ve svém důsledku bude mít za následek vytvoření více efektivní a životaschopné entity. Nicméně zdá se žádná jiná možnost mezinárodnímu společenství nezbyvá, izolace už jednou selhala.

Otázkou je, do jaké míry mohou tyto aktivity mezinárodního společenství ovlivnit postoj třetích států vůči neuznaným státům a třeba jim i dopomoci k získání širšího uznání. V případě Severního Kypru, vůči kterému směřuje povinnost neuznat, nelze očekávat změnu

¹⁷¹ INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Cyprus: Reversing the drift towards Partition* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na

<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/190_cyprus_reversing_the_drift_to_partition.pdf>

¹⁷² *The EU's non-recognition and engagement policy towards Abkhazia and South Ossetia* [online]. iss.europa.eu [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/NREP_report.pdf>

postoje mezinárodního společenství. Oproti tomu v případě Severní Ossetie a Abcházie, i když cílem programu EU je zachovat *status quo*, pokračující podpora budování právního státu bude mít za následek vytvoření efektivnější entity jak směrem dovnitř tak ven. Neuznávající státy tedy mohou na základě této spolupráce dojít k názoru, že je třeba přehodnotit svůj dosavadní postoj. Nicméně je nutno říci, že prozatím žádná z těchto vyvíjených aktivit nevedla k získání dalších uznání pro tyto státy.

7.6 Kosovo

Kosovo je jedním z nejvýrazněji skloňovaných případů uznání státu v současné době. Těžko bychom hledali jiný stát, který budí větší mezinárodní vášně od svého vyhlášení nezávislosti do dnešních dnů. Uznání Jižního Súdánu v roce 2011 a jeho následné přijetí do OSN proběhlo v takové tichosti, že kromě odborné veřejnosti, jen malá část světové populace zaznamenala vznik tohoto nového státu. Zato Kosovo je častým předmětem nejen akademických debat.

Jak už bylo řečeno výše, těžko bychom hledali jiný případ, který více rozděluje mezinárodní společenství. Na jedné straně barikády stojí početná skupina států, které Kosovo odmítají uznat, protože se obávají, že takové uznání by mohlo být precedentem pro další separatistická hnutí, usilující o odtržení a vyhlášení nezávislosti. Na druhé straně je početná skupina západních států v čele s USA a Velkou Británií, kteří zastávají názor, že Kosovo je případem *sui generis* a nemůže se tedy stát precedentem. Poradní posudek vydaný MSD v roce 2010, na otázku Valného shromáždění „*Je jednostranné vyhlášení nezávislosti prozatímními orgány Kosova v souladu s mezinárodním právem?*“¹⁷³ navzdory očekávání bohužel moc světla do této problematiky nepřinesl. Soud navzdory očekávání států, nezaujal široké stanovisko k právním otázkám souvisejících s uznáním, jako ve svých předchozích poradních posudcích, ale rozhodl se pouze úzce zaměřit na otázku položenou Valným shromážděním. Smyslem této sub kapitoly je posouzení argumentů, které uznávající státy předkládají pro potvrzení, že Kosovo je případem *sui generis* bez jakýchkoliv mezinárodněprávních implikací. Tyto argumenty budou posouzeny ve světle poradního posudku, jehož analýza a případné dopady na světová secesionistická hnutí jsou také předmětem této části.

¹⁷³ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

7.6.1 Stručný historický exkurz

Kosovo bylo autonomní oblastí Srbské republiky na základě ústavy Socialistické a Federativní republiky Jugoslávie z roku 1974. Podle tvrzení Srbska, Kosovo nikdy nemělo status federativní jednotky,¹⁷⁴ ale Kosovo zastává názor, že jako autonomní oblast s přímou reprezentací ve federativních orgánech, mělo status podobný šesti federativním republikám.¹⁷⁵ V roce 1989 Srbsko jednostranně a v rozporu s ústavou zrušilo Kosovu statut autonomní oblasti, tento akt přispěl k vyhlášení nezávislosti Kosova v roce 1991. Následný konflikt, který se rozhořel mezi Kosovem a Svazovou republikou Jugoslávií roce 1998 je znám svou brutalitou a masovými zvěrstvy. Tento konflikt byl ukončen v roce 1999 intervencí NATO, které donutilo vojska Svazové republiky Jugoslávie k ústupu. V témže roce Rada Bezpečnosti přijala rezoluci 1244, která pověřila Generálního tajemníka OSN k ustavení prozatímní správy Kosova. V roce 2005 byl Martti Ahtisaari, bývalý prezident Finska, ustanoven Generálním tajemníkem OSN jako speciální vyslanec s úkolem vyjednat konečný status Kosova. Ahtisaari v roce 2007 doporučil, že by se Kosovo mělo pod dohledem mezinárodního společenství stát samostatné. 17. listopadu 2007 proběhly v Kosovu parlamentní volby a následně 17. února 2008 demokraticky zvolení představitelé Kosova vyhlásili nezávislost. Uznání Kosova následovalo v rychlém sledu. USA byly prvním státem, který Kosovo uznal, stalo se tak den po vyhlášení nezávislosti. Na konci února 2008 už Kosovo uznávalo 22 států, dnes je to už 110 členských států OSN včetně 23 členů Evropské unie.¹⁷⁶

7.6.2 Je Kosovo případem Sui Generis?

Západní státy, které uznaly Kosovo, vědomy si možných důsledků tohoto rozhodnutí, svorně tvrdí, že uznání Kosova nemůže mít, žádné mezinárodní implikace z důvodu jeho unikátnosti. Tak například tehdejší ministryně zahraničních věcí USA Condoleeza Rice se v roce 2008 vyjádřila: “Neobvyklá kombinace faktorů, které nalézáme v případě Kosova, zahrnující rozpad Jugoslávie, historii etnických čistek, zločiny proti civilnímu obyvatelstvu Kosova a rozšířená doba správy OSN, nelze nalézt v žádném jiném případě“.¹⁷⁷

¹⁷⁴ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Written Statement by Serbia*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹⁷⁵ *Written Contribution of the authors of the unilateral declaration of independence*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15678.pdf>>

¹⁷⁶ *Who recognized Kosovo as independent state?* [online]. kosovothankyou.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.kosovothankyou.com/>>

¹⁷⁷ *U.S Rules Out Recognising S.Ossetia ?* [online]. civil.ge [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17273>>

Podobně se vyjádřil švédský ministr zahraničí ve svém uznávacím aktu: “Ve světle konfliktu z období 90-tých let, který vedl ke kolapsu Jugoslávie a následnému rozšíření doby mezinárodní správy Kosova, podpořené pohledem EU, je zřejmé: „ ... že Kosovo je případem *sui generis* a nemůže mít efekt precedentu.“¹⁷⁸

Rozeberme si tedy jednotlivé argumenty.

7.6.2.1 Status Kosova v Rámci Jugoslávie

Hlavním stále skloňovaným argumentem sloužícím k potvrzení speciálního postavení Kosova je jeho status v rámci Federativní Jugoslávie. Kosovo mělo opravdu speciální postavení v rámci struktury Socialistické a Federativní republiky Jugoslávie. Nicméně Badinterova komise ve svém posudku č. 1 jasně zdůraznila, že právo na samostatnost mají pouze republiky.¹⁷⁹ Komise tedy nerozšířila toto právo na dvě klíčové autonomní oblasti Kosova a Vojvodiny, které měly své zastoupení ve federálních orgánech Jugoslávie. V posudku č. 2 dále komise vyjádřila názor, že minorita Srbů v Chorvatsku a Bosně nemá právo na sebeurčení jako národ, ale pouze na ochranu jako národnostní menšina.¹⁸⁰ Obdobně tedy etnikum Albánců, které tvoří 92% obyvatelstva Kosova,¹⁸¹ nemůže mít právo na sebeurčení jako národ.

7.6.2.2 Porušování lidských práv

Není pochyb o tom, že Srbské jednotky se dopouštěly masového porušení lidských práv. Pokud však tento argument může být použit pro ospravedlnění samostatnosti Kosova, proč ho nevyužít ve všech etnických konfliktech? Proč útisk Kosovských Albánců měl pouze je opravňovat k získání státnosti, když další případy útisku a porušování lidských práv ve světě nejsou důvodem pro získání státnosti pro tuto skupinu obyvatel? Chorvatská operace bouře, kterou bylo reintegroováno území Krajiny, vedla k vyhnání 200.000 etnických Srbů,¹⁸² nedala této vyhnané Srbské komunitě právo nárokovat si státnost. Podobně Etiopie upřela v roce 1962 právo na sebeurčení Eritrei, která měla koloniální status. V době vlády prezidenta Mengistu, který byl později před Etiopskými soudy shledán vinným z genocidy, bylo nynější

¹⁷⁸ *Sweden recognises the Republic of Kosovo?* [online]. government.se [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.government.se/sb/d/10358/a/99714>>

¹⁷⁹ EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No 1* [online]. pf.uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1.10.pdf>

¹⁸⁰ EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No 2* [online]. pf.uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1.10.pdf>

¹⁸¹ *CIA's World Factbook* [online]. cia.gov [cit. 10. března 2015]. Dostupné na > <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>>

¹⁸² *Evicted Serbs remember Storm*. [online]. news.bbc.co.uk [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4747379.stm>>

obyvatelstvo Eritrei vystaveno brutálnímu zacházení. Nicméně nikdy nebylo naznačeno, že by Eritrea nabyla státnost na základě předchozího vystavení hrubému porušování lidských práv.¹⁸³

7.6.2.3 Prozatímní správa OSN

Po dobu prozatímní správy OSN bylo Kosovo uznáváno jako integrální součást Srbského území. Bělehrad pouze neměl možnost uplatňovat efektivní kontrolu nad tímto územím. Znamená tedy tento argument, že území, pod budoucí prozatímní správou OSN bude mít možnost uplatnit na základě této správy právo na secesi? Nesmyslnost tohoto argumentu dokresluje vyjádření Kypru v rámci řízení o poradním posudku ve věci Kosova: “Jaká je šance, že státy přijmou mezinárodní správu nebo jiné prozatímní opatření, pro řešení krizí podobným těm, které vznikly na Balkáně, když tyto státy riskují, že moc, kterou dočasně sdílejí nebo ji dočasně propůjčili jinému orgánu, jim bude neodvolatelně odejmuta?”¹⁸⁴

7.6.2.4 Zhodnocení

Všechny výše uvedené argumenty ve spojitosti s unikátností Kosova jsou tedy liché. Je zřejmé, že státy které měly v úmyslu uznat Kosovo tak nečinily, protože by splňovalo Montevidejská kritéria státnosti, ale místo toho bylo jejich cílem zajistit naplnění těchto kritérií prostřednictvím jejich aktů uznání. Tento fakt demonstruje vyjádření Švédska ve svém uznávacím aktu: “...začíná obtížný a náročný proces budování Kosovského státu, který splňuje mezinárodní kritéria”¹⁸⁵ Snaží se tímto vyjádřením Švédsko naznačit, že zastává názor, že uznání je aktem konstitutivní povahy? Vzhledem k zapojení Švédska v budování kosovské státnosti v rámci mise EULEX a jednotek KFOR¹⁸⁶ je pravděpodobnější se domnívat, že si Švédsko nejspíše přálo vznik samostatného Kosovského státu, tak tomu tímto uznáním přispělo.

7.6.3 Poradní posudek MSD

Krátce po vyhlášení nezávislosti Kosova se Srbsko obrátilo na Valné shromáždění OSN s požadavkem na vydání rezoluce, která by požádala MSD o vydání poradního posudku. V rezoluci, která byla přijata 8. října 2008, Valné shromáždění požádalo MSD o vydání

¹⁸³ DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, s. 154

¹⁸⁴ *Written Statement of Cyprus* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15609.pdf>>

¹⁸⁵ *Sweden recognises the Republic of Kosovo* [online]. government.se [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.government.se/sb/d/10358/a/99714>>

¹⁸⁶ tamtéž

poradního posudku na otázku: “*Je jednostranné vyhlášení nezávislosti prozatímními orgány Kosova v souladu s mezinárodním právem?*”¹⁸⁷ Otázka adresovaná Soudu, byla položena úzce. Na rozdíl od otázek adresovaných Soudu v rámci poradních posudků ve věci Namibie¹⁸⁸ a Zdi¹⁸⁹ se Valné shromáždění netázalo na zhodnocení právních následků tohoto aktu. Navzdory úzce položené otázce je zřejmé, že státy předpokládaly, že Soud posoudí další související otázky jako právo národů na sebeurčení mimo koloniální kontext a jeho postoj k remediální secesi.¹⁹⁰

Soud ve svém poradním posudku vydaném 22. července 2010 shledal, že jednostranné vyhlášení nezávislosti vydané představiteli kosovského lidu, neporušuje žádné obecné pravidlo mezinárodního práva, *lex specialis* vytvořený rezolucí Rady bezpečnosti 1244 ani ústavní rámec vytvořený UNMIK.¹⁹¹

Zjištění soudu vycházející z poradního posudku jsou následující:

1. Neexistuje pravidlo, které by zakazovalo jednostranné vyhlášení nezávislosti
2. Mezinárodní právo zakazuje jednostranné vyhlášení nezávislosti, které je v rozporu s kogentními normami
3. Zásada územní integrity spadá pouze do sféry vztahů mezi státy

Soudce Simma ve svém separátním stanovisku zaujal názor, že posouzení Kosovské otázky si zasloužilo obsáhlejší odpověď a dále se kriticky vyjádřil k tvrzení, že neexistuje pravidlo zakazující jednostranné vyhlášení nezávislosti. Dle Simmy Soud tento názor přijal na základě, zastaralého přístupu, že mezinárodní právo povoluje vše, co není výslovně zakázáno, přijatého v případě Lotus.¹⁹² Je pravdou, že Soud měl spíše posoudit, zda orgány, které deklaraci vydaly, zastupovaly lid, který můžeme považovat za národ ve smyslu práva na

¹⁸⁷ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹⁸⁸ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/53/5595.pdf>>

¹⁸⁹ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/131/1671.pdf>>

¹⁹⁰ *Written Statement of Serbia* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15642.pdf>>

¹⁹¹ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹⁹² *Declaration of Judge Simma* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15993.pdf>>

sebeurčení. Jak jsme uvedli výše v případě Kosova při aplikaci posudku č. 2 Badinterovy komise, Albánské etnikum nelze považovat za národ ve smyslu práva na sebeurčení.

Zásadním rozhodnutím je potvrzení, že mezinárodní právo zakazuje jednostranné vyhlášení nezávislosti, které je v rozporu s kogentními normami. Soud tímto potvrdil, předchozí praxi orgánů OSN v rezolucích, které vyzývají k neuznání států jako Rhodesie, Severokyperská republika a Jihoafrických Bantustánů. Soud zaujal názor, že nezákonnost těchto aktů nevycházela z jejich jednostranného charakteru, ale ze skutečnosti, že byly spojeny s nezákonným užitím síly nebo jiným porušením norem charakteru *ius cogens*.¹⁹³

V případě zjištění, že zásada územní integrity spadá pouze do sféry vztahů mezi státy, vycházel soud z čl. 2 odstavce 4 Charty OSN a Zásad přátelských vztahů a spolupráce mezi státy.¹⁹⁴ Limitace této zásady, u které státy předpokládaly, že se vztahuje i na nestátní subjekty, má poměrně zásadní dopady. Veškerá světová secesionistická hnutí tímto rozhodnutím soudu stojí mimo dosah této zásady a mohou bez jakýchkoliv dopadů narušovat integritu mateřských států vyhlášením nezávislosti.

Skutečnost, že Soud odmítl ke Kosovu přistupovat jako by bylo případem *sui generis*, je demonstrována skutečností, že Soud posoudil, vyhlášení nezávislosti Kosova v souladu s mezinárodním právem. Kosovo tedy není unikátní případ, který stojí mimo dosah mezinárodního práva, jak se zarputilostí tvrdila část západních představitelů.

7.6.4 Kosovo jako precedent

Jak jsme již uvedli výše, uznání Kosova je nebezpečným precedentem pro světová secesionistická hnutí. Poradní posudek MSD tento názor jasně potvrzuje. I když soud výslovně neuvedl, že Kosovo není případem *sui generis*, skutečnost, že vyhlášení nezávislosti posoudil ve světle mezinárodního práva je toho jasným důkazem. Výslovně se k této skutečnosti vyjádřil soudce Koroma ve svém separátním vótu, kde uvedl: “Názor Soudu bude sloužit jako návod a manuál pro secesionistická hnutí po celém světě a stabilita mezinárodního práva bude tímto vážně podkopána“¹⁹⁵

¹⁹³ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

¹⁹⁴ tamtéž

¹⁹⁵ *dissenting opinion Judge Koroma* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15991.pdf>>

Je otázkou zda samotný posudek může být precedents¹⁹⁶. Na rozdíl od rozsudku, který je závazný *inter partes*, nejsou poradní posudky obecně závazné. Nicméně státy a soudy se často odvolávaly a stále odvolávají na předchozí poradní posudky MSD, proto není důvod předpokládat, že v případě Kosovského posudku tomu bude jinak.

Skutečnost, že Kosovo bude sloužit jako precedent pro další secesionistické entity, byl demonstrován již před vydáním samotného posudku, uznáním Jižní Osetie a Abcházie Ruskem. 26. srpna 2008 Rusko následováno hrstkou dalších států uznalo Abcházii a Jižní Osetii. Ve svých uznávacích aktech dalo Rusko jasně najevo, že spoléhá na precedent Kosova. Pokud bylo Kosovo unikátní stejně je podle názoru Ruska unikátní i Abcházie a Jižní Osetie.¹⁹⁷

Ruské ministerstvo zahraničních věcí vydalo po uznání následující prohlášení: „Při rozhodování se Rusko řídilo články Charty OSN, Helsinským aktem a dalšími základními principy obsaženými v Deklaraci o principech mezinárodního práva. V souladu s touto deklarací má každý stát povinnost zdržet se jakýchkoliv jednání, která upírají lidu právo na sebeurčení, svobodu a nezávislost a možnost lidu mít vládu, která reprezentuje všechen lid, který je spojen s daným územím. Je nesporné, že režim Mikhaila Saakashviliho tyto standardy nastavené mezinárodním společenstvím nespĺňuje.“¹⁹⁸

Není náhodné, že výše uvedené prohlášení Ruského ministerstva zahraničních věcí kopíruje dřívější prohlášení Rady Evropské unie ve věci unikátnosti Kosova: „Rada opakuje věrnost EU principům Charty OSN a Helsinského aktu, mimo jiné také principu suverenity a územní integrity a všech rezolucí Rady bezpečnosti. Rada zdůrazňuje své přesvědčení, že z pohledu konfliktu v 90-tých letech a rozšířené době trvání mezinárodní správy podle rezoluce 1244, Kosovo konstituuje případ *sui generis*, který nezpochybňuje tyto principy a rezoluce.“

Jak tato prohlášení dokazují, je nepravděpodobné, že bez precedentu ustaveného Kosovem, by Rusko intervenovalo v Gruzii a následně uznalo Abcházii a Jižní Osetii. V tomto případě Rusko pouze kopírovalo dřívější postoj západu vůči Kosovu.

¹⁹⁶ V tomto případě nemyslíme precedent ve smyslu teorie procesního práva, ale jako vodítko, kterým státy zdůvodňují svou praxi

¹⁹⁷ *President Medvedev's interview with BBC Television on 26 August*. [online]. news.bbc.co.uk [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/7582181.stm>>

¹⁹⁸ RYNGAERT, Cedric. Recognition of States: International Law or Real Politik? *Leiden Journal of International Law*. 2011, roč. 24, č. 2, s. 467-491.

Stejně tak lze říci, že v budoucnu bude případ Kosova, Abcházie a Jižní Osetie citován jako ospravedlnění uznání secesionistických hnutí, kterým bylo upřeno právo na sebeurčení, a byly vystaveny porušování lidských práv.

8. Závěr

Je nepochybné, že zkoumání problematiky uznání a s ní související praxe subjektů mezinárodního práva si zaslouží větší pozornost, než jakou jsme jí mohli věnovat v rámci rozsahu diplomové práce. I přes tento zjevný nedostatek se nám podařilo dosáhnout cíle stanoveného na začátku práce.

V rámci teoretické části jsme vymezili pojem uznání v kontextu mezinárodního práva. Objevili jsme praxi států v souvislosti s předčasným uznáním, která porušuje zásadu územní integrity a nevměšování se do vnitřních záležitostí třetích států. A závěrem teoretické sekce je zjištění, že velká debata zastánců konstitutivní a deklaratorní školy nepřinesla žádné hmatatelné výsledky a největším nedostatkem obou zmíněných teorií tak zůstává skutečnost, že nereflektují dosavadní praxi států.

Jak prohlásil Hersch Lauterpach: „*Třebaže neexistuje jiná oblast mezinárodního práva, ve které se zdá právo a politika býti tak úzce provázány*“ je nesporné, že uznání podléhá regulaci mezinárodního práva. Ačkoliv právo na první pohled nenabízí jasné řešení problematiky uznání, jelikož se státy neshodly na povinnosti uznat na základě naplnění dohodnutých kritérií, pozorujeme určitý vývoj směrem ke kolektivnímu uznání. Přijetí zatím posledního nového člena OSN Jižního Súdánu, jen pár dní po vyhlášení nezávislosti, v době kdy ho velká část mezinárodního společenství ještě ani nestihla uznat, demonstruje tendence OSN směrem ke kolektivnímu uznání. Pokud státy, přehodnotí svůj postoj k uznání a začnou ho opravdu vnímat optikou deklaratorní teorie, jako pouhé potvrzení faktického stavu věci a ne jako prohlášení povinnosti se státem navázat politické styky, padne poslední argument proti přijetí do OSN jako formě kolektivního uznání jejími členy.

Na druhé straně povinnost neuznat nezákonnou situaci omezuje volní aplikace aktu uznání ve smyslu negativního vymezení. Jak nám ukázala analýza pěti případů v rámci rozhodovací praxe orgánů OSN, v případě hrubého porušení norem obecného mezinárodního práva vztahujících se k zákazu užití síly, práva na sebeurčení, zákazu rasové diskriminace a apartheidu a základních principů mezinárodního humanitárního práva, vyvstává povinnost neuznat přímo z obecného mezinárodního práva. Do budoucna tedy státy nemusí čekat na svolení orgánů OSN, jako na ospravedlnění svého jednání, ale mohou jednat samostatně.

Písemné a ústní podání států v rámci řízení o Poradním posudku o souladu jednostranného vyhlášení nezávislosti Kosova s mezinárodním právem nám také potvrdily naši hypotézu. Státy i přes vyjádřený postoj, že považují uznání za volní akt, si daly záležet, aby odůvodnily své rozhodnutí uznat či neuznat Kosovo na základě práva. Tyto státy tedy

alespoň *ex post facto* tvrdí, že vykonávají své právo udělit druhému státu uznání v souladu s právním rámcem. Státy si daly tu práci s právními argumenty, neboť se obávaly, že případ Kosova by mohl být použit jako precedent v případech uznání nových entit mimo koloniální kontext. Netrvalo to ani rok a k šoku mezinárodního společenství se Kosovského precedentu jako první chopilo Rusko. Pečlivě adresovaná vyjádření ruského ministerstva zahraničních věcí, ne náhodou kopírující vyjádření západních představitelů o unikátnosti Kosova, jasně dokazují, že bez Kosovského precedentu, by se Rusko jen tak neodvážilo intervenovat v Gruzii a následně uznat separatistické entity v Abcházii a Jižní Osetii. Poradní posudek MSD už je jen třesničkou na dortu pro secesionistická hnutí, která dostala podrobnou kuchařku s receptem, jak si „uvařit“ vlastní stát.

Seznam literatury

Monografie

BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SVAČEK, Ondřej. *Vznik a uznání státu – Aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2014, 148 s.

CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press, 2012, 224 s.

CRAWFORD, James, BROWNLIE, Ian. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, 888 s.

CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, 870 s.

DAWIDOWICZ, Martin. The obligation of non-recognition of unlawful situation. In: CRAWFORD, James. *Law of International Responsibility*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 677-686. 442 s.

DIRECTORATE GENERAL OF HUMAN RIGHTS AND LEGAL AFFAIRS. *Yearbook of the European Convention on Human Rights*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2011, 1526 s.

DUGARD, John. *The secession of states and their recognition in the wake of Kosovo*. Leiden: Brill Academic, 2013, 297 s.

DUGARD, John. *Recognition and the United Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987, 172 s.

FAWCETT. *The law of nations*. New York: Fabrik Books, 1968, 195 s.

HALL, Edward. *A Treatise of International Law*. Oxford: The Clarendon press, 1917, 864 s.

CHEN, Ti-chiang. , *International Law of Recognition: With Special Reference to Practice in great Britain and the United States*. New York: Frederick Praeger, 1951, 453 s.

KELSEN, Hans. *Principles of International Law*. New York: The Lawbook Exchange, 1959, 451 s.

KELSEN, Hans. *The Law of the United Nations. A critical Analysis of its fundamental probl.* New York: Frederick Praeger, 1950, 903 s.

KOLSTØ, Pål. "Separatism is the Mother of Terrorism" : Internationalizing the Security Discourse on Unrecognized States. In: CASPERSEN, Nina. *Unrecognized States in the International System*. Abindgdon: Routledge, 2011, s. 110-127.

KREIJEN, Gerhard. *State Failure, Sovereignty and Effectiveness: Legal Lessons from the Decolonization of Sub-Saharan Africa*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2004, 386 s.

LAUTERPACHT, Hersch. *Recognition in international law*. Cambridge: Univ. Press, 2013, 504 s.

LEECH, Noyes. *Cases and Materials on the International System*. 1976. vyd. New York: The Foundation Press, 1372 s.

OPPENHEIM, Lassa, Arthur WATTS. *Oppenheim's international law*. 9th ed. New York: Longman, 1996, 1333 s.

SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, 2008, 1542 s.

WABRIC, Dan. Recent European Practice. In: EVANS, Malcolm. *Aspects of Statehood and institutionalism in Contemporary Europe*. Dartmouth: Dartmouth Pub Co, 1997, s. 10-90.

WALDOCK, Humphrey. *Law of Nations*. Oxford: Oxford Clarendon Press, 1967, 442 s.

WALDOCK, Humphrey. *General Course on Public International Law*. Oxford: Oxford Clarendon Press, 1962, 262 s.

Odborné články

TALMON, Stefan. The constitutive Versus the Declaratory Theory of Recognition: Tertium Non Datur?. *British Yearbook of International Law*. 2004, roč. 75, č. 1, s. 101-181.

WORSTER, William. Law, Politics and The Conception of The State in State Recognition Theory. *Boston University International Law Journal*. 2009, roč. 27, č. 1, s. 116-168.

BROWNLIE, Ian. Recognition in Theory and Practice. *British Yearbook of International Law*. 1982, roč. 53, č. 1, s. 197-211.

SHEIKH, Ahmed. The United States and Taiwan After Derecognition: Consequences and Legal Remedies. *Washington and Lee Law Review*. 1980, roč. 37, č. 2, s. 323-341.

RYNGAERT, Cedric. Recognition of States: International Law or Real Politik?. *Leiden Journal of International Law*. 2011, roč. 24, č. 2, s. 467-491.

VIDMAR, Jure. Explaining the legal effect of recognition. *International and Comparative Law Quarterly*. 2012, roč. 61, č. 2, s. 361-387.

Mezinárodněprávní dokumenty

Montevideo Convention on the rights and duties of states [online]. *ilsa.org* [cit. 10. března 2015] Dostupné na <<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>>

Statute of the International Court of Justice [online]. [cit. 10. března 2015] Dostupné z: <<http://www.icj-cij.org/documents/?p1=4&p2=2>>

United Nation's Charter [online]. *un.org* [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter2.shtml>>

Rome Statute [online]. *icc-cpi.int* [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf>

Rezoluce OSN

Resolution 2145 (1966) [online]. United Nations: General Assembly, 27 October 1966 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2145\(XXI\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2145(XXI))>

Resolution 216 (1965) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 12 November 1965 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/216\(1965\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/216(1965))>

Resolution 217 (1965) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 20 November 1965 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/217\(1965\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/217(1965))>

Resolution 276 (1970) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 30 January 1970 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/276\(1970\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/276(1970))>

Resolution 283 (1980) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 29 July 1980 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/283\(1970\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/283(1970))>

Resolution 2946 (1972) [online]. United Nations: General Assembly, 7 December 1972 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2946\(XXVII\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2946(XXVII))>

Resolution 31/61 (1976) [online]. United Nations: General Assembly, 9 December 1976 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/31/61>

Resolution 36/226A (1982) [online]. United Nations: General Assembly, 17 December 1982 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/36/226>

Resolution 476 (1980) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 30 June 1980 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/476\(1980\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/476(1980))>

Resolution 541 (1983) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 18 November 1983 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/541\(1983\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/541(1983))>

Resolution 9 (1946) [online]. United Nations: Security Council Resolutions, 15 October 1946 [cit. 10. března 2015] Dostupný na

<<[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9\(1946\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9(1946))>>

Rozsudky a poradní posudky MSD

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Corfu Channel (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Albania)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/1/1645.pdf>>

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/53/5595.pdf>>

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/131/1671.pdf>>

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/70/6503.pdf>>

Internetové zdroje

Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo: Written Statements. [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&case=141&code=kos&p3=1>>

CIA's World Factbook [online]. cia.gov [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>>

Declaration of Judge Simma [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15993.pdf>>

Draft Declaration on Rights and Duties of States: Čl. 11 [online]. legal.un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/2_1_1949.pdf>

EC CONFERENCE ON YUGOSLAVIA. *Badinter Arbitration Commission: Opinion No.10* [online]. pg-uni-lj.si [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk_mnenja.badinterjeve.arbitrazne.komisije.1_.10.pdf>

Economy [online]. economywatch.com [cit. 10 března 2015]. Dostupné na <http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/GDP_Per_Capita_Current_Prices_US_Dollars/>

Freedom house report [online]. freedomhouse.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world#.VQsI3vmsWP0>>

CHATMAN HOUSE. *Recognition of States: the Consequences of Recognition or Non-Recognition in UK and International Law* [online]. chatmanhouse.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf>

Institut de Droit International (IDI). *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernement.A- Nouveaux Etats, Article premier.* [online] idi-iil.org, 1936 [cit. 10. března 2015] Dostupný na <http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_brux_01_fr.pdf>

INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernement.A- Nouveaux Etats* [online]. idi-iil.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_brux_01_fr.pdf>

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Written Statement by Serbia.* [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Cyprus: Reversing the drift towards Partition* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/190_cyprus__reversing_the_drift_to_partition.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/190_cyprus__reversing_the_drift_to_partition.pdf)>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Moldova: no quick fix* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/Moldova%20147.pdf>>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Abkhazia deepening dependence* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.crisisgroup.org/~media/files/europe/202_abkhazia_deepening_dependence.aspx>

International Law Association. *Sofia Conference on Recognition/Non-Recognition in International Law* [online]. [cit. 10. března 2015]. ila-hq.org Dostupné na <<http://www.ila-hq.org/download.cfm/docid/83607AA4-9978-4175-8AE0F00C70681794>>

INTERNATIONAL LAW COMMISSION. *Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries* [online]. legal.un.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf>

Karabakh Has Serious Grounds for International Recognition of Sovereignty [online]. [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.karabakh-open.com/src/index.php?lang=en&nid=7849&id=3>>

Luther v. Sagor. [online]. uniset.ca [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.uniset.ca/other/buttes/19213KB532.html>>

Macedonia: Taiwan's lost gambit [online]. atimes.com [cit. 10. března 2015]. Asia times, 11. 6. 2001 Dostupné na <<http://www.atimes.com/china/CG11Ad02.html>>

Madzimba-muto v. Lardner-Burke 1968 [online]. bailii.org.uk [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.bailii.org/uk/cases/UKPC/1968/1968_18.html>

National statistic service of Nagorno Karabath [online]. stat-nkr.am [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <www.stat-nkr.am>

Northern Serbs Vote 'No' to Kosovo [online]. Balkaninsight.com, 16. ledna 2012. [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.balkaninsight.com/en/article/99-74-kosovo-serbs-say-no-to-pristina>>

Odhad Becoming Somaliland; Understanding Somalia and Somaliland [online]. foreignaffairs.com, červen 2009 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na

<<http://www.foreignaffairs.com/articles/65059/mark-bradbury-ioan-lewis/becoming-somaliland>>

Odhad INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Georgia: Avoiding war* [online]. crisisgroup.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/159_georgia_avoiding_war_in_south_ossetia.pdf>

Putin reveals secrets of Russia's Crimea takeover plot. [online]. bbc.co.uk, 9.3.2015 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-31796226>>

Sweden recognises the Republic of Kosovo [online]. government.se [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.government.se/sb/d/10358/a/99714>>

Sweden recognises the Republic of Kosovo? [online]. governmnet.se [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.government.se/sb/d/10358/a/99714>>

Tiny Nauru In \$50 Million Russia Gambit [online]. speroforum.com [cit. 10. března 2015]. Spero news, 15. 12. 2009 Dostupné na <<http://www.speroforum.com/a/24265/Tiny-Nauru-In-50-Million-Russia-Gambit#.VQ-wBPmsWP0>>

Treaty of Friendship, Commerce and Navigation between the United States of America and the Republic of China. [online]. tcc.export.gov [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <http://tcc.export.gov/trade_agreements/all_trade_agreements/exp_005399.asp>

U.S Rules Out Recognising S.Ossetia ? [online]. civil.ge [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17273>>

Who recognized Kosovo as independent state? [online]. kosovothankyou.com [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.kosovothankyou.com/>>

Written Statement of Serbia [online]. icj-cij.org [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15642.pdf>>

Shrnutí

Tato práce pojednává o postavení institutu uznání států v současném mezinárodním právu. Cílem práce je potvrdit postavení institutu uznání v mezinárodním právu a dokázat, že v určitých případech je diskrece států v otázce udělování uznání omezena normami obecného mezinárodního práva. Práce má včetně úvodu a závěru 8 kapitol. První kapitola se zabývá teoretickým vymezením uznání, včetně zhodnocení velké debaty o účincích uznání. Druhá kapitola mapuje vývoj státní praxe v oblasti uznání. Třetí kapitola zkoumá povinnost neuznat v kontextu rezolucí orgánů OSN. Čtvrtá kapitola se vyjadřuje k úloze OSN v oblasti kolektivního uznání. Pátá kapitola se vyjadřuje k otázce právních účinků uznání. Závěrečná šestá kapitola hodnotí postavení států s omezeným uznáním v rámci mezinárodního společenství, se zřetelem na Kosovský poradní posudek a jeho implikace pro budoucí separatistická hnutí.

Abstract

This paper deals with the subject of recognition of states in contemporary international law. The aim of this work is to confirm the position of recognition within the international law and to prove that free will of states in respect to recognition is in certain cases limited by the general international law. First chapter deals with the theoretical basis of recognition including the assessment of the great debate over the effect of recognition. Second chapter covers development of state practice with respect to recognition. Third chapter examine duty of non-recognition with respect to UN organ's resolutions. 4th Chapter assess the role of the UN in collective recognition. 5th chapter deals with legal effects of recognition. Last chapter examines the status of states with limited recognition within the international community with the special reference to Kosovo's advisory opinion and its implications to future secessionist claims.

Klíčová slova

Uznání, neuznání, povinnost neuznat, předčasné uznání, podmíněné uznání, stažení uznání, kolektivní uznání, konstitutivní teorie, deklaratorní teorie, secese, remediální secese, OSN, MSD, MTS, Kosovo, Abcházie, Jižní Osetie, Tchaj-wan

Keywords

Recognition, non-recognition, duty of non-recognition, premature recognition, conditional recognition, withdrawal of recognition, collective recognition, constitutive theory, declaratory theory, secession, remedial secession, UN, ICJ, ICC, Kosovo, Abkhazia, South Ossetia, Taiwan